

ME 15, 2010

TE PUNANGA TIAKI

AKAKITEANGA I TE PATIREIA O IEHOVA

TUANGA APII

AU ATIKARA APII NO TE AU EPETOMA O:

Tiunu 28—Tiurai 4

Te Au Tane, te Kauraro ra Ainei Kotou
ki to Karaiti Taoonga Upoko?

KAPI 8 AU IMENE KA RAVEIA: 5, 123

Tiurai 5-11

Te Au Vaine, Eaa ka Kauraro ei
ki te Taoonga Upoko?

KAPI 12 AU IMENE KA RAVEIA: 86, 120

Tiurai 12-18

Te Au Taeake—Ruru i ta te Vaerua
e kia Itae Atu!

KAPI 24 AU IMENE KA RAVEIA: 45, 11

Tiurai 19-25

Auraka e Akariri Atu i te Vaerua Tapu
o Iehova

KAPI 28 AU IMENE KA RAVEIA: 71, 26

TE AKAKOROANGA O TEIA MAKATINI, *Te Punanga Tiaki*, koia oki kia akangateitei i te Atua ko Iehova, te Tutara Ngateitei Rava i te ao katoa e pini ua ake. Mei te au punanga i te au tuatau taito i te tauturu anga i tetai tangata kia akara i te au mea ka tupu mai i tetai ngai mamao, te akaari maira rai teia makatini kia tatou nei i te aiteanga o te au tupuanga o te ao te piri maira ki te au totou o te Pipiria. Te akapumaana nei te reira i te au tangata ki te tuatua meitaki e kare e roa atu ana ka takore te Patireia o te Atua, e kavamani tika tikai ia i te rangi, i te au kino ravarai e ka akariro i te enua nei ei parataito. Te akamaroiroi nei i te akarongo ki roto ia Iesu Karaiti, koia tei mate kia rauka ia tatou te ora mutu kore e te tutara ra i teiane ei Ariki no te Patireia o te Atua. Na te Au Kite o Iehova e nenei ua ana i teia makatini mei te mataiti 1879 e kare e piri ana ki roto i te angaanga poritiki. Te aru ra te reira i te mana o te Pipiria ei arataki no te reira.

Kare teia makatini e oko. I orongaia mai ei tuanga no tetai angaanga apii Pipiria i te ao katoa, turua e te tauturu oronga ua. Te au taiku anga Tuatua Tapu no roto mai i te Pipiria i te reo Kuki Airani, urianga 1888. Me kare i akakiteia atu, te ngai i akaarii te NW i muri i tetai taiku anga, te akakite maira e no roto mai i te urianga o teia tuatau o te *New World Translation of the Holy Scriptures—With References*.

AKAKOROANGA O TE AU ATIKARA APII

AU ATIKARA APII 1, 2 KAPI 8-17 ▲

Te akaari maira te apii mua o te atikara i te pua-pinga tikai kia kauraro te au tane ki to ratou Upoko, ko te Karaiti, e kia aru iaia me akono ratou i tetai ke. Te akamarama maira te rua o te atikara e akapeea te au vaine Kerititiano i te akamanako anga i te tuatua e: "To te vaine ra upoko, ko te tane ia."

AU ATIKARA APII 3, 4 KAPI 24-32

Kare te au tangata i teia tuatau e manako ana i te rave atu i tetai au akaatinga anga uaorai no tetai ke. Kua tata tikaiia teia atikara ei tauturu i te au tane papetitoia kia akamanako meitaki i te akaatinga anga uaorai e te rave anga i te au apainga ei au tavini orometua me kore ei aronga pakari. Te akamarama maira te rua o te atikara e akapeea tatou me kopae i te akariri atu i te vaerua tapu o te Atua.

I ROTO KATOA I TEIA ITIU:

3 Akonoanga Kerititiano Mua e te Au Atua o Roma

6 Eaa ka Akangateitei ei i te Aronga Pakarikari? ▶

17 Kia Vai Ketaketa i te Pae Vaerua me Akono i Tetai Kopu Tangata Maki ▶

20 Harana—Ngai Taito Maata te Angaanga

21 Au Uianga a te Aronga Tatau

22 Tereni ua rai i Toou Kite Ngakau

AKONOANGA KERITITIANO MUA E TE AU ATUA O ROMA

IROTO i tana reta ki te Emepera o Roma ko Trajan, kua akakite te kavana o Bitunia, ko Pliny the Younger e: “Ko taku teia i rave ki te aronga tei akaapaia i mua iaku ei au Kerititiano. Kua ui au kia ratou me e au Kerititiano rai ratou, e me akatika mai ratou, ka ui akaou au e rua e e toru taima ma te tamataku akautunga anga ia ratou. Me ka karanga rai ratou e e au Kerititiano ratou, ka akaue au ia ratou kia tamateia.” Ko te aronga kare i akatika i te Akonoanga Kerititiano na te akakino anga i te Karaiti e te akamori anga i te tiki o te emepera e te au tiki o te au atua ta Pliny i apai mai ki roto i te paepae o te are, kua tata aia e: “Kua manako mai au e e meitaki i te tuku ia ratou kia aere.”

Kua takinokinoia te au Kerititiano mua no ta ratou patoianga i te akamori i te emepera e te au tiki o te au atua tukeke. Akapeea ra tetai au akonoanga i roto i te Patireia o Roma? Ko teea te au atua te akamoriia ra, e eaa to Roma manako ia ratou? Eaa ra te au Kerititiano i takinokinoia ai no te patoi anga i te akaatinga anga ki te au atua o Roma? Ka tauturu mai te au pauanga ki teia au uianga ia tatou i te akono atu i te au manamanata aiteite rai ki teia tuatau, te o maira te tu tiratiratu kia Iehova.

Au Akonoanga o te Patireia

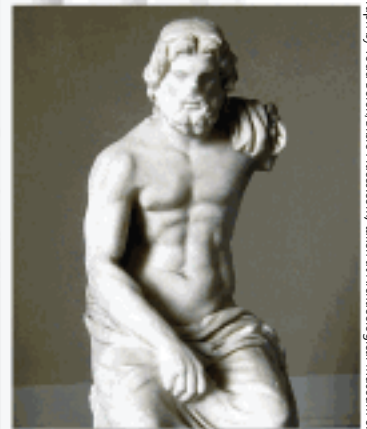
E maata tikai te au atua tukeke e akamoriia ana i roto i te Patireia o Roma mei tona au reo tukeke e te au peu tukeke rai. Noatu e e akaraanga tuke rai te akonoanga ngati Iuda ki to Roma, te akamanako ra ratou i te reira e e *religio licita*, me kore e akonoanga akatikaia e te ture, e kua paruruia te reira. E rua taima i roto i te au ra tataki tai i te iero i Ierusalem, e akaatingaia ana e rua mamoe, e tetai toa puakatoro kia Kaisara e ki te iti tangata o Roma. Noatu e te akamareka ra teia au akaatinga anga e tai atua me kore i te au atua e manganui, te tau ua ra te reira ki to Roma. Ko te mea maata ra kia ratou, te akapapu ra teia au tu i te tu tiratiratu o te iti tangata ngati Iuda kia Roma.

Tukeke te au apianga peikani e totoa ra i roto i te au akonoanga tuke akerai o te reira ngai. Kua ariki uaia te au tua maani ua a Ereni, e e rave matauia ana te au angaanga tauraatua. Kua taputou te au akonoanga akatutu tuke ua ake rai mei te Itinga mai ki to ratou aronga akamori i tetai oraanga kare e mate, te akamarama anga tikai, e te akavaitata atu anga ki te au atua na roto i te au peu purepure. Kua totoa aere teia au akonoanga na roto i te patireia. I roto i te au anere mataiti mua T.N. e rekaia ana te au akonoanga tuke akerai a te atua tane ko Terapi no Aiphiti, te atua vaine ko Aititi, te atua vaine o te ika ko Atakati no Suria, e te atua o te ra ko Mitira no Peresia.

Kua patoi te au Kerititiano mua i te akamori i te emepera me kore i te nga tiki o nga atua

Emepera Domitian

Dia

Te akataka meitaki maira te puka Pipiria o Angaanga i te au tu angaanga peikani e tupu ra i roto i te Akonoanga Kerititiano mua. Ei akatauanga, kua piri atu te tutara Roma o Kuperu ki tetai tangata purepure ngati Iuda. (Anga. 13:6, 7) I roto ia Lusetera, kua manako te au tangata o reira ia Paulo raua ko Barnaba e ko te nga atua o Ereni, ko Ereme raua ko Dia. (Anga. 14:11-13) Iaia i roto ia Philipi, kua aravei atu a Paulo i tetai tavini vaine e rave ana i te angaanga purepure. (Anga. 16:16-18) Iaia i Atene kua akakite te apotetoro e ko to ratou au tangata e 'maata atu to ratou matakū i te au atua i tetai atu aronga ke.' I roto i taua oire ra, kua kite katoa ana aia i te atarau ma te tataanga i rungao e ko "Te Atua Kitea Kore." (Anga. 17:22, 23) Kua akamori te au tangata o Ephesia i te atua vaine ko Diana. (Anga. 19:1, 23, 24, 34) I rungā i te enua o Melita, kua tuatua te au tangata ia Paulo ei atua no te mea kare aia i kino ana te katiāia anga e te ovi. (Anga. 28:3-6) I roto i taua turanga ra, kia matakite te au Kerititiano no rungā i te au akauanga te ka takino i ta ratou akamorianga ma.

Akonoanga Roma

E mamaata maira to ratou patireia, kua ariki a Roma i te au atua ou ta ratou i kite atu, te irinaki anga e aiteite ua ratou ki te au atua ta ratou i kite takere ana, inara i roto i te au tu tukeke. Kare ratou i takore atu i te akamorianga purepure ke, kua ariki ra e kua akono te aronga autu o Roma i te reira. Tukeke te au akonoanga o Roma mei tona au tangata tukeke rai. Kare e umuumu pakariia ana te akamorianga i roto i te au akonoanga Roma. Ka rauka i te au tangata i te akamori i te au tu atua tukeke i taua taime rai.

Te atua teitei rava atu i rotopu i te au atua o Roma, ko Tiupita, tei kapikiia e ko Optimus Maximus, koia oki te atua meitaki e te maata

Kua patoi te au Kerititiano i Ephesia i te akamori i te atua vaine rongonui ko Diana.—Angaanga 19:23-41

rava atu. Kua manakoia e te akatutu maira aia i te matangi, te ua, te uira e te mangungu. Ko te tuaine o Tiupita e tona patana ko Juno, e piri ana raua ki te marama, kua karangaia e te akara ra aia i te au tu oraanga ravarai o te au vaine. Ko tana tamaine ko Mineva te atua vaine no te maani apinga, te au tu angaanga, te au angaanga ati, e te tamaki.

E maata te au atua e irinaki ana a Roma. Ko Lares raua ko Penates te nga atua no te pamiri. Ko Vesta te atua vaine o te ngai tau ai i roto i te are. Ko te atua e rua katu ko Janus, e atua aia no te akamataanga i te au mea ravarai. E au atua turuturu to te au angaanga karape ravarai. E irinaki katoa ana te au Roma ki te au atua no te au manako. Ko Pax te atua paruru anga no te au, ko Salus te atua no te oraanga meitaki, ko Pudicitia te atua no te tu tau e te tiamā, ko Fides

te atua no te tiratiratu, ko Virtus te atua no te mataku kore, e ko Voluptas te atua no te peu navenave. Kua manakoia e kia tau te au anga-anga a te au tangata o Roma e to ratou oraanga muna, ki te anoano o te au atua. E akapapu ei e ka rauka mai tetai tupuanga meitaki, kia akamarekaia tetai atua tau na te rave anga i te au peu no te pure, te au atinga, e te au peu tamataora-anga.

Ko tetai mataara e akapapu ei i te anoano o te au atua, kia akara i te au akairo. Ko te mea maata i roto i teia au peu ko te apii meitaki anga i te au mero i roto i te au manu tei akaatingaia. Kua manakoia ana e ko te turanga e te akara anga o teia au mero, te akaari maira e me te marka kore maira me kare te marka maira te au atua i teia akaatinga anga.

I te openga o te rua anere mataiti M.T.N., kua irinaki a Roma e ko to ratou atua maata, aiteite ua ki tetai au atua o Ereni—ko Tiupita raua ko Dia, ko Juno raua ko Hera, e te vai atura. Kua aru katoa to Roma i te tua maani ua te tau ra ki te au atua o Ereni. Kare teia au tua taito e akangateitei ana i te au atua, tei aiteite te tu paruparu e te tu kotinga ki to te au tangata. Ei akaraanga, kua akatutuia a Dia ei tangata tauati e te kanga tamariki, e piri ainga ana aia ki te au tangata ora e ki te au mea mate kore. Ko te au tu angaanga akama kore ta te au atua i rave—te marua maataia ra e te aronga i roto i te ngai tarekareka anga i te tuatau taito—kua akatika i to ratou aronga akamori kia piri maata atu ki roto i te au angaanga ainga vii-vii.

Penei, tokoiti ua te aronga kite kua ariki i te au tua taito ei mea tika tikai. Kua akataka mai tetai pae i te reira e e tua maani ua. Ko te tumu teia i ui ei a Ponotio Pilato i te uianga rongonui e, “Eaa te tuatua-mou?” (Ioa. 18:38) Te akakite maira te reira “i te manako matauia o te aronga kite i te apii, tei tauta i te apii kia marama i tetai ua atu au apinga no runga i teia au mea nei e e mea puapinga kore ua.”

Akamorianga Emepera

Te tutaraanga o Augusto i te mataiti (27 M.T.N. ki te 14 T.N.) ko te akamataanga ia o te akamorianga emepera. I roto tikai i te ngai e tuatua maataia ra te reo Ereni i te tuanga litinga, e maata tei ariki ngakau tae tikai ia Augusto, tei akatupu i

te turanga puapinga e te au i muri ake i tetai tamakianga kua roa te tuatau. Te inangaro ua ra te au tangata i te paruruanga a tetai mana akaere te kite ua atura ratou. Te inangaro ra ratou i tetai akaereanga te ka rauka i te autu atu i te au manamanata o te au akonoanga, te akaepaepa-anga enua, e te taokotai mai anga i te ao katoa i raro ake i ta te reira “akaora.” Tei tupu mai, kua orongaia te akangateitei anga tei tau ki te Atua ki te emepera.

Noatu e kare a Augusto i akatika ana i tetai ke kia kapiki iaia ei atua i te tuatau e ora ra aia, kua maro aia e kia akatutuia mai a Roma ei atua vaine—ko Roma Dea—e kia akamoriia. Kua akatakaia a Augusto ei atua i muri ake i tona mate anga. Ko te au manako e te akaepaepaanga enua i roto i te ngai maata o te enua a te au akonoanga o te reira ngai, kua orongaia ki te tuanga maata tikai o te patireia e ki tona ua tutara. Ko te aka-

E oronga te au Kerititiano mou i ta ratou akamorianga anake ua kia lehova

morianga ou i te emepera, tei totoa maata ki te au ngai ravarai, kua riro mai ei akaari anga i te akangateite e te tu tiratiratu ki te Enuu.

Mei te mataiti 81 ki te 96 T.N., kua maro te emepera ko Domitian, te tutara mua o Roma e kia akamoriia aia ei atua. Tae anga ki tona tuatau, kua kite mai te au tangata o Roma i te tuke i rotopu i te au Kerititiano e te ngati luda e kua patoi atu i tei akamanakoia e e au akonoanga ou tuke akerai. E i te tuatau e tutara ra a Domitian kua tukunaia te apotetoro ko Ioane ei tuikaa ki runga i te enua ko Patamo no te “akakite anga ia Iesu Mesia ra.”—Apo. 1:9.

Kua tataia te puka o Apokalupo i te tuatau e mouauri ra a Ioane. I roto i reira, kua taiku mai aia ia Anitipa, e Kerititiano tei tamateia i Peregamo, e ngai puapinga maata no te akamorianga i te emepera. (Apo. 2:12, 13) I te reira taime, i akamata ai te kavamani o te emepera i te maro i

te au Kerititiano kia rave i te au peu akonoanga o te Enuā. Me kua tupu teia me kare ra, te tae anga ki te mataiti 112 T.N., tei akakiteia i roto i te reta kia Trajan i te akamataanga o teia uriurianga, te maro ra a Pliny i te au Kerititiano i roto ia Bitunia kia rave i teia au peu.

Kua akameitaki a Trajan ia Pliny no te akatikatika anga i te au manamanata tei apainaia mai ki mua iaia, e kua akaue atu kia tamateia te au Kerititiano tei patoi i te akamori i te au atua o Roma. “Inara,” i tata ei a Trajan, “me kare tetai tangata e akatika e e Kerititiano aia, e kua akapapu mai e kare aia i te reira, na te pati akatenga anga ki to matou au atua kia akakoreia mai tana ara (kare e manako tarotokaka akaou) me tatarara aia.”

Kare to Roma e irinaki ana e ka maro atu tetai akonoanga i te akamori anake ua mei tona aronga akamori. Kare te au atua o Roma e umumu mai ana i te reira, eaa ra i reira te Atua o te au Kerititiano ka umumu mai ei i te reira? Kua manakoia e ko te akamorianga i te au atua o te Enuā, te akaari ra i te ariki maataanga i te akaaereanga porotiki. No reira, te patoianga i te akamori ia ratou te manakoia ra te reira e e tu tiratiratu kore. Kua kite a Pliny e kare e ravenga ke atu no te maro anga i te maataanga o te au Kerititiano kia aru i te reira. Kia ratou, te rave anga i te reira e akaari anga i te tu tiratiratu kore kia Iehova, e maata ua atu te au Kerititiano mua tei iki i te mate i to te rave anga i te akamorianga emepera itoro.

Eaa ra tatou ka inangaro ei i te kite i teia, i teia tuatau? I roto i tetai au enua, te umuuiuia ra te au tangata o te reira enua kia akangateitei i te au akairo o te enua. Ei au Kerititiano, e akangateitei ana tatou i te mana akaaere o te au kavamani. (Roma 13:1) Inara, me o mai te au peu akaepaepaanga o te reva o te enua, te akakeuia ra tatou e te umuuiu anga maata a to tatou Atua ko Iehova e kia akamori anake ua iaia e kia aru i te akoanga a tana Tuatua e kia “rere ke atu i te arara idolo” e kia “matakite ia [tatou uaorai] i te au idolo ra.” (1 Kori. 10:14; 1 Ioa. 5:21; Nahu. 1:2) Te karanga ra a Iesu e: “Ko toou Atua ra ko Iehova taau e akamori, e koia anake rai taau e akarongo.” (Luka 4:8) E rave ua atu rai tatou i te akono tamou i to tatou tu tiratiratu ki te Atua ta tatou e akamori nei.

Eaa ka Akangateitei ei i te Aronga Pakarikari?

TE pae taatai o California, U.S.A., te tupu ra tetai pu rakau e nenei maataia ana i teiani ao. Kua kiteaia mai te reira e ko te Pu Paina. Kua ripotia mai e e 250 tuma mataiti o teia pu rakau. Kua kite meitakia te reira no tona tu ngaueue kore, e e maata te aronga e reka ana i te akara i teia pu rakau manea tikai. Ei akatauanga, kua akaketaketaia te reira ki te niuniu e te au toka takapini i raro ake i tona tumu.

Te akamaara maira te Pu Paina kia tatou no runga i te au Kerititiano pakarikari i rotopu ia tatou, tei akaari mai i te tu ngaueue kore meitaki tikai. Ko tetai tu umere tikai e rave ana ratou i te reira ko te akakitekite aere anga i te tuatua meitaki. Kua totou te peroveta ko loela e ka akakite aere te “au tangata pakari” i te karere o te Pipiria. (Ioela 2:28-32; Anga. 2:16-21) E akamanako ana i te au ora e manganui ta taua aronga ra e akapou ngakau tae ana i te tauturu i tetai ke i te apii no runga i “te tuatua meitaki o te patireia”! (Mata. 24:14, NW) Ko tetai o teia aronga pakarikari tei akakitekite i te Patireia kua akakoromaki maata atu i te au mataiti takinokinoanga me kore i tetai atu au tu ngata. Me kua kiteaia mai te tu ngaueue kore o te pu rakau paina e kua akaketaketaia ki te au toka e te au niuniu, mei teaa atura te puapinga e kia akangateitei maataia te aronga pakarikari i rotopu ia tatou!

Kua akaue te Atua ko Iehova i tona iti tangata taito e: “E tu koe ki runga ki mua i te aroaro o te upoko inaina, e akangateitei koe i te tangata metua.” (Levi. 19:32) I rotopu i te au tavini o Iehova i teia tuatau, te kite nei tatou i te au akaraanga meitaki tikai o te aronga akarongo mou tei ‘aere ana ma te Atua’ no te au ngauru mataiti. (Mika. 6:8) Ia ratou e taangaanga ra i te au kaveinga Tuatua Tapu, te riro

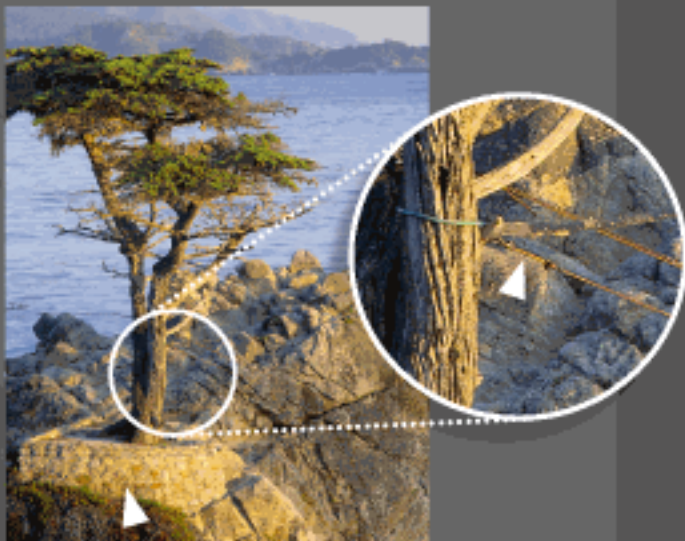
tikai ra to ratou upoko inaina ei “korona kakā.”
—Mase. 16:31.

Kua ikuiku te apotetoro ko Paulo i te mapu ko Timoteo e: “Eiaa e kauvae atu i te tangata pakari.” Inara, ‘kia ako atu a Timoteo iaia ra, mei te metua rai’ e ‘te au vaine pakari ra, mei te metua vaine rai.’ (1 Timo. 5:1, 2) E tau rai kia ‘tu a Timoteo ki runga ki mua’ i te aronga upoko inaina. Te taka ua ra i reira e te umu-umu maira a lehova e kia akaari mai te tu o ta tatou tuatua i taua tu akangateitei anga ra.

“I te akaari anga i te akangateitei i tetai e tetai e oronga i te akaraanga,” i akakite ei a Roma 12:10. (NW) Te akaari tikai ra te au aka-aere i roto i te putuputuanga i te akangateitei anga ki te au Kerititiano pakarikari. E akaari katoa tatou katoatoa i te akaraanga na te akangateitei anga i tetai e tetai.

E tika rai, e au apainga puapinga ta te au mema o te ngutuare ki to ratou au metua e ki te au papa ruau e te mama ruau. No runga i te tu o te Pu Paina, e kimi ana te au tangata i tetai au ravenga i te akono anga i te reira, e te rave nei rai ratou i te reira. Papu i reira e ka kimi tatou i tetai au ravenga i te akono anga i te tu ngateitei o to tatou au metua pakarikari e te au papa ruau e te mama ruau. Ei akaraanga, ei aronga akarongo meitaki, kare tatou e maro atu i te rave i te au mea ta tatou uaorai e inangaro ra ma te kore e akamanako atu i to ratou au manako.—Mase. 23:22; 1 Timo. 5:4.

E aronga akaperepere tikai na lehova te aronga pakarikari i rotopu ia tatou. Kare aia e akaruke ia ratou. (Sala. 71:18) Na te Atua mou tikai e akaketaketa ra ia ratou kia tavini akarongo mou ua rai iaia. Kia turuturu e kia akangateitei ua atu rai tatou i te aronga pakarikari.

Mei te Pu Paina rai e akaketaketaia ra, te anoano katoa ra rai te aronga pakarikari kia akangateiteia ratou

TE AU TANE, TE KAURARO RA AINEI KOTOU KI TO KARAITI TAOONGA UPOKO?

“Ko te Mesia te upoko o te tangata ravarai nei.”—1 KOR. 11:3.

“E TAU te kakā ia koe, e [“Iehova, to matou Atua,” NW] e te akangateitei, e te mana: naau oki i anga i te au mea ravarai nei, e no toou inangaro i mou ei e i angaia’i ratou,” i akakite mai ei a Apokalupo 4:11. No te mea e nana i anga mai i te au mea ravarai, ko te Atua ko Iehova te Turanga Ngateitei Rava Atua i te ao katoa nei e tei runga ake i tana au mea ravarai i anga mai. “Kare oki te Atua [ko Iehova] i te tumu o te kononinoni pu ua, no te au ra,” mei tei kiteaia i roto i te tu i akanoonooia ai tona pamiri angera. —1 Kori. 14:33; Isa. 6:1-3; Ebe. 12:22, 23.

² I mua ake ka angaia ai tetai apinga, kua vai ana te Atua no tetai au tuatau kitea koreia. Ko tana au mea mua i anga mai ko te mea ora vaerua tei kiteaia e ko “te Logo” no te mea koia te Vaa Tuatua o Iehova. Na roto mai i te Logo i angaia mai ei te apinga tini ravarai. I muri mai, kua aere mai aia ki te enua nei ei tangata apa kore tei kiteaia mai e ko Iesu Karaiti.—*E tataua ia Ioane 1:1-3, 14.*

³ Eaa ta te au Tuatua Tapu e tuatua ra no runga i te au taoonga te tau ra ki te Atua e tana Tama mua? Te tataanga i raro ake i te akauru-anga, te akakite maira te apotetoro ko Paulo kia tatou e: “Teia ra toku inangaro, kia kite kotou e, ko te Mesia te upoko o te tangata ravarai nei; e to te vaine ra upoko, ko te tane ia; e to te Mesia upoko, ko te Atua ia.” (1 Kori. 11:3) Tei raro ake a Karaiti i te taoonga upoko o tona Metua. E puapinga tikai te taoonga upoko e te kauraro anga no te akatupu anga i te au e te tu mako, kia

1. Eaa te akaari maira e kare a Iehova i te Atua kononinoni pu ua?

2, 3. (a) Koai ta Iehova i anga mua mai? (e) Eaa te taoonga o te Tama mua no runga i te akangateitei anga i te Metua?

totoa meitaki i rotopu i te au mea ora kite pakari. Pera katoa te umuumuia ra ‘tei anga i te apinga tini ravarai’ kia kauraro i raro ake i te taoonga upoko o te Atua.—Kolo. 1:16.

⁴ Eaa to Iesu manako no te kauraro anga ki to Iehova taoonga upoko e te aere mai anga ki te enua nei? Te akakite ra te au Tuatua Tapu e: “Kia okotai rai o kotou tu ngakau e to te Mesia ra to Iesu: Ko te tu ia aia no te Atua, e kare aia i manako e, e apinga āru kia aite katoa aia i te Atua ra: Kua tuku ke atura ra aia i tona uaorai tu, e kua rave i to te tavini, i te riro anga mai mei te tangata nei te tu: E koia i kitea mei te tangata nei te tu, kua taakaaka iaia uaorai i te akonoanga e tae ua atu ki te mate, ki te mate [“i runga i tetai rakau tamamae anga,” NW].”—Phili. 2:5-8.

⁵ I te au taima ravarai, kua taakaaka a Iesu ki te anoano o tona Metua. Kua tuatua aia e: “Kare ua e mea e tika iaku anake ra kia rave: . . . e tuatua-tika oki taku ra akatau anga, kare au i kimi i toku uaorai anoano, ko te anoano ra o te Metua ko tei tonono mai iaku nei.” (Ioa. 5:30) “Kare oki au i tukumoe i te rave i te mea e mareka mai ei [toku Metua],” i akakite ei aia. (Ioa. 8:29) I te openga o tona oraanga i te enua nei, kua pure a Iesu ki tona Metua e: “Kua akakakā au ia koe i te ao nei: kua oti iaku te angaanga taau i o mai naku e rave ra.” (Ioa. 17:4) Papu tikai e, kare rava a Iesu i manamanata ana i te kiteanga e te arikianga i to te Atua taoonga upoko i runga ake iaia.

Kauraroanga ki te Metua Puapinga Maataia te Tamaiti

⁶ Iaia i te enua nei, kua akaari mai a Iesu i te au

4, 5. Eaa to Iesu manako no tona taoonga no runga i te akangateitei anga ia Iehova?

6. Eaa te au tu umere tikai ta Iesu i akaari mai?

tu umere e manganui. I roto i te reira, ko te aroa me kore te anoano maata tana i akaari mai no tona Metua. “Te anoano nei au i te Metua,” i tuatua ai aia. (Ioa. 14:31) Kua akaari katoa aia i te aroa maata no te au tangata. (*E tataua ia Mataiao 22:35-40.*) E tu takinga meitaki to Iesu e te manako i tetai ke, kare e pakari ana me kore kare e maro atu ana. “E aere mai kotou kiaku nei, ko te aronga katoa i roiroi, e te aronga teiaa i te apainga,” i karanga ai aia, “naku e akaanga i to kotou roi. Ka rave mai i taku amo ki rungao ia kotou, e kia apiia kotou e au; te maru nei au, e ngakau akaaka toku, e rauka oki ia kotou te akaangaroia i to kotou vaerua. Te maru nei taku amo, e te māmā nei taku apainga.” (Mata. 11:28-30) Kua kite mai te au tangata mei te mamoe rai te tu tukeke te au mataiti, te aronga tei takinokino tikaiia, i te akapumaana anga maata i roto i te tu meitaki tikai o Iesu e te karere akamaroiroi anga.

⁷ E akamanako ana i te akono anga a Iesu i te au vaine. I roto i te au tuatua enua, e maata te au tane tei takinokino tikai ana i te au vaine. Tika rai te reira ki te au arataki akonoanga i Iseraela taito. Inara kua akangateitei a Iesu i te au vaine. Kua akapapuia mai teia i tona akono anga i tetai vaine e maki riu tona no tetai 12 mataiti. “I rapakauia na oki aia” e te au taote e kua akapou i tana au apinga na te tauta anga kia meitaki mai aia. Noatu te au tautaanga, te ‘maata ua atura tona maki.’ I raro ake i te Ture, kua manakoia aia e kua viivii. Ko tetai ua atu tangata te ka amiri iaia ka viivii katoa aia.—Levi. 15:19, 25.

⁸ Te akarongo anga te vaine e te akaora ra a Iesu i te aronga maki, kua piri atu aia ki te urupu tangata e koropini ra iaia, na te tuatua anga e: “Kia akatukia ua atu au i tona kakau, ka ora ia au.” Kua amiri atu aia ia Iesu e kare i roa ana kua ora mai tona maki. Kua kite a Iesu e kare tera vaine e akatikaia kia amiri mai i tona kakau. Inara, kare a Iesu i karo atu ana iaia. Kua akaari ra aia i te tu takinga meitaki kiaia. Kua marama a aia i tona manako e maki ra aia i taua au tuatua ra e te kite atu anga e te inangaro tikai ra aia i tetai tauturu. Ma te tangi aroa, kua akakite a Iesu

7, 8. I raro ake i te Ture, eea ra te vaine e maki riu tona i arairaiia ai, eaa ra ta Iesu i rave kiaia?

kiaia e: “E taku tamaine, kua ora koe i toou akarongo, ka aere koe ma te au, e ma te ora.”—Mare. 5:25-34.

⁹ Mataora te au tamariki i te noo ki te pae ia Iesu. I tetai tuatua te apai mai anga te au tangata i ta ratou tamariki ki ko iaia, kua ako atu tana au pipi ia ratou, i te manako anga e kare aia e inangaro ana kia tamanamanataia atu e te au tamariki. Kare ra a Iesu e manako akapera ana. Te akakite maira te papaanga Tuatua Tapu kia tatou e: “Kite aturā Iesu, mainaina atura, na ko atura [ki te au pipi]: Ka tuku mai ana i te tamariki mea riki, kia aere ua mai kiaku nei, auraka e akakoreia atu; mei ia ratou nei oki to te basileia o te Atua.” Pera katoa, “kua rave atura aia ia ratou, kua ikiiki iora, kua tuku atura i tona rima ki rungao ia ratou, akaora atura ia ratou.” E tu akakoromaki to Iesu i te au tamariki; e kua ariki pumaana katoa aia ia ratou.—Mare. 10:13-16.

¹⁰ Akapeea i rauka ai ia Iesu te au tu tana i akaari mai, iaia i te enua nei? I mua ake ka riro mai ei aia ei tangata, kua akara meitaki aia i tona Metua i te rangi no tetai tuatua roa e te apii anga i tona au tu. (*E tataua ia Maseli 8:22, 23, 30.*) I runga i te rangi, kua kite ana aia i to Iehova tu aroa i te taangaanga anga i tona taoonga upoko i runga ake i Tana au mea katoatoa i anga mai e kua aru katoa aia i te reira tu. Naringa kare a Iesu e kauraro ana kare e rauka iaia i te rave i te reira. Kua rekareka tikai aia i te kauraro ki raro ake i tona Metua, e mea mareka tikai kia Iehova e e Tamaiti akarongo tana. Iaia i te enua nei, kua akaata apa kore a Iesu i te au tu umere tikai o tona Metua i te rangi. E tu akangateitei tikai no tatou kia kauraro ki raro ake i te Karaiti, te Tutara tei ikiia e te Atua no te Patireia i te rangi!

Aru i te Au Tu o te Karaiti

¹¹ Kia tauta pakari ua rai te katoatoa i roto i te putuputuanga Kerititiano, te au tane tikai, i te aru i te au tu o te Karaiti. Mei tei akakite takereia mai, te akakite maira te Pipiria e: “Ko te

9. Te arai anga te au pipi a Iesu i te au tamariki i te aere anga ki ko iaia, akapeea aia i te ariu atu anga?

10. Akapeea i rauka ai ia Iesu te au tu tana i akaari mai?

11. (a) Koai ta tatou ka tauta pakari i te aru? (e) Eaa ra te au tane i roto i te putuputuanga ka tauta tikai ei i te aru ia Iesu?

Aru ia Iesu na te akangateitei anga i tetai ke

Mesia te upoko o te tangata ravarai nei." Ia Karaiti e aru ra i tona Upoko, te Atua mou, kia tauta rai te au tane Kerititiano i te aru i te ratou upoko—ko te Karaiti. Tona riro mai anga ei Kerititiano, kua rave rai te apotetoro ko Paulo i te reira. "E aru mai kotou iaku," i ako ei aia i te au taeake Kerititiano, "mei iaku katoa i aru i te Mesia nei." (1 Kori. 11:1) E kua tuatua rai te apotetoro ko Petero e: "I kapikiia'i oki kotou; i mate katoa oki te Mesia uarai no kotou; e kua vaoo oki i te akaraanga na kotou, kia aru kotou i tona takinga vaevae." (1 Pete. 2:21) No runga i te akoanga e kia aru i te Karaiti, e tumu ke atu tetai kia akamanako maata te au tane. Ko ratou oki te ka riro mai ei aronga pakari e ei au tavini orometua. Mei ia Iesu rai tei kite mai i te mataora tikai i te aru anga ia Iehova, ka kite katoa mai te au tane Kerititiano i te mataora tikai no te aru anga i te Karaiti e tona au tu.

¹² Kua akaueia te aronga pakari i roto i te putuputuanga Kerititiano kia apii kia riro mai mei ia Karaiti rai. Kua oronga a Petero i teia akoanga ki te aronga pakari e: "Ka angai i te anana a te Atua i roto ia kotou na, ka rave i te taoonga tiaki auraka ra no te akaueue, no te anoano ra; auraka no te apinga tika kore ra kia rauka, no te tae tikai ra o te ngakau; Auraka ma te akaueue ua ki runga i te tuanga a te Atua ra, ei kaveinga ra kotou no te anana." (1 Pete. 5:1-3) Kare te aronga pakari Kerititiano e maro maata, e akaueue maata, e manako pipiri, me kore e kino. Na te aru anga i te akaraanga o te Karaiti, ka tauta pakari ratou i te aru i te au tu aroa, te akamanako atu, te tu akaaka, e te tu takinga mei-

12, 13. Akapeea te aronga pakari i te akono anga i te mamoe ta ratou e akono ra?

taki i te akono anga i te mamoe tei orongaia mai kia akono ratou.

¹³ E aronga apa ua taua aronga ra e arataki ra i roto i te putuputuanga, e kia akamanako ua rai ratou i to ratou turanga kotingaia. (Roma 3:23) E kia inangaro ratou i te apii no runga ia Iesu e te aru anga i tona tu aroa. Ka akamanako oonu ratou no runga i te tu e akono ra te Atua raua ko te Karaiti i te au tangata e ka tauta ratou i te aru ia raua. Te ako maira a Petero ia tatou e: “E kotou ravarai oki ka kauraro ia kotou uaorai, e kia kakauia kotou i te akaaka; ‘e patoi te Atua i tei nengonengo, e oronga mai i te meitaki no tei akaaka.’”—1 Pete. 5:5.

¹⁴ I roto i ta ratou akono anga i te anana a te Atua, e akaari te au tane tei ikiia i roto i te putuputuanga i te au tu meitaki. Te akakite maira a Roma 12:10 e: “Ei kapiti anga aroa mou to kotou ia kotou uaorai, i te aroa taeake ra; i te akangateitei anga tetai ki tetai.” Ka akangateitei te aronga pakari e te au tavini orometua i tetai e tetai. Mei te au Kerititiano ka toatoa rai, ‘eiaa teia au tane e taumaro me kore e akatietie, ei manako akaaka ra ma te akamanako anga e e maata atu etai ke ia ratou.’ (Phili. 2:3, NW) Kia akamanako tikai taua aronga e arataki ra e e maata atu tetai ke ia ratou. Na te rave anga i te reira, te aru ra taua aronga tei ikiia i ta Paulo akoanga e: “E teiane, ko tatou ko tei maroiroi nei, ka akakoromaki i te apikepiki o te maroiroi kore e tika’i, eiaa e akatika i ta tatou uaorai. E akarekareka tatou katoa nei i tetai ke, kia meitaki aia, kia maroiroi. Kare katoa oki te Mesia i akarekareka iaia uaorai.”—Roma 15:1-3.

‘Akangateitei Anga i te Au Vaine’

¹⁵ E akamanako ana i teiane i ta Petero akoanga ki te au tane akaipoipo. Kua tata aia e: “Koia katoa oki kotou, e te au tane, e noo ia [ma ta kotou au vaine] ma te kite, i te akangateitei anga i te vaine, i te āriki paruparu ra.”

14. Mei teaa te maata kia akangateitei te aronga pakari i tetai ke?

15. Akapeea ra te au tane i te akono anga i ta ratou au vaine?

(1 Pete. 3:7) Te aiteanga o te akangateitei anga i tetai, ko te manako maata atu anga i tetai ke. No reira, kia akamanako atu koe i te au manako, te au anoano, e te au inangaro o taua tangata ra e kia ariki ua atu i te reira me e tumu puapinga tetai. Mei te reira rai te tane i te akono anga i tana vaine.

¹⁶ Te akakite anga ki te au tane kia akangateitei i ta ratou au vaine, kua akamatakite katoa mai a Petero e: “Kia kore ta kotou pure e topa.” (1 Pete. 3:7) Te akaari meitaki maira te reira i te puapinga tikai i to Iehova manako i te tu e akono ana te tane i tana vaine. Me kare aia e akangateitei i tana vaine, kare tana au pure e akarongoia mai. Kare katoa ainei e ka arii meitaki mai te au vaine me akangateitei ta ratou au tane ia ratou?

¹⁷ No runga i te aroa anga i ta tetai vaine, te ako maira te Tuatua a te Atua e: “E aroa katoa te au tane i ta ratou uaorai au vaine e tika’i, mei to ratou uaorai kopapa. . . . Kare ua e tangata e makitakita i tona uaorai kopapa e teia noa’i oki; kareka e angai e te akaperepere marie; mei ta te Atua i te ekalesia nei. E aroa ra te tangata katoa i tana uaorai vaine mei te aroa iaia uaorai.” (Ephe. 5:28, 29, 33) Mei teaa te maata kia aroa atu te au tane i ta ratou au vaine? “E te au tane ra,” i tata ei a Paulo, “e aroa atu kotou i ta kotou au vaine, mei te Mesia katoa i aroa i te ekalesia, e kua oronga iaia uaorai ei oko.” (Ephe. 5:25) Ae, kia oronga puareinga ua tetai tane i tona

16. Eaa ta te Tuatua a te Atua e akamatakite maira ki te au tane no te akangateitei anga i ta ratou au vaine?

17. Mei teaa te maata kia aroa atu tetai tane i tana vaine?

Maara Ainei ia Koe?

- Eaa te au tu o Iesu ta tatou ka aru?
- Akapeea te aronga pakari i te akono anga i te mamoe?
- Akapeea tetai tane i te akono anga i tana vaine?

oraanga no tana vaine, mei ta Karaiti rai i rave no tetai ke. Me akono tetai tane Kerititiano i tana vaine ma te maru, te akamanako atu anga, te tauturu atu anga, te tu karapii kore, ka mama ua i tana vaine i te kauraro atu ki tona taoonga upoko.

¹⁸ Te akangateitei anga i te au vaine na roto i teia tu, e maata rava ainei te reira i te tapapa atu mei te au tane? Kare, kare rava a Iehova e pati ia ratou kia rave i tetai mea kare e rauka ia ratou i te rave. Tetai tua ra, ka rauka i te aronga akamori o Iehova te mana ririnui rava atu i te ao katoa e pini ua ake—ko te vaerua tapu o te Atua. Kua tuatua a Iesu e: ‘E te tika na ia kotou, kino ua rai, kia oronga i te

18. Eaa te tauturu tei rauka mai i te au tane i te akono anga i ta ratou au apainga i roto i te akaipoipo?

mea meitaki no ta kotou tamariki, ka tanga’i oki i to kotou Metua i te ao ra, i te oronga i te vaerua tapu i te aronga e pati atu aia ra.’ (Luka 11:13) I roto i ta ratou au pure, ka pati te au tane na roto i tona vaerua, kia tauturu mai a Iehova ia ratou i te akono anga i tetai ke, kapiti mai ta ratou vaine.—*E tataua ia Angaanga 5:32.*

¹⁹ E tika rai, e apainga teiaa ta te au tane i te apianga e akapeea i te kauraro anga ki te Karaiti e te aru anga i tona taoonga upoko. Akapeea ra te au vaine, te au vaine akaipoipo tikai? Ka uriuri te atikara ka aru mai e eaa to ratou manako no runga i ta ratou tuanga i roto i ta Iehova akanoonooanga.

19. Eaa ta tatou atikara apii e aru mai nei ka akamanako atu?

TE AU VAINĒ, EAA KA KAURARO EI KI TE TAOONGA UPOKO?

“To te vaine ra upoko, ko te tane ia.”—1 KORI. 11:3.

KUA akanoo a Iehova i te akapapa anga mako ta te apotetoro ko Paulo i taiku i tona tata anga e “ko te Mesia te upoko o te tangata ravarai nei” e “to te Mesia upoko, ko te Atua ia.” (1 Kori. 11:3) Te akakite ra te atikara i mua atu ana e te manako ra a Iesu e e tika-anga ngateitei e te mataora tikai i te kauraro ki tona Upoko ki te Atua ko Iehova, e ko te upoko o te au tane Kerititiano ko te Karaiti. E tu takinga meitaki, maru, tangi aroa, e te karapii kore to Karaiti i te akono anga i te au

1, 2. (a) Eaa ta te apotetoro ko Paulo i tata no runga i ta Iehova akanoonooanga no te taoonga upoko e te kauraroanga? (e) Eaa te au uianga ka akamanakoia i roto i teia atikara?

tangata. Ka anoano katoaia te au tane i roto i te putuputuanga kia aru i taua tu ra i te akono anga i tetai ke, ta ratou vaine tikai.

² Akapeea i reira te au vaine? Koai to ratou upoko? “To te vaine ra upoko, ko te tane ia,” i tata ei a Paulo. Akapeea te au vaine i te akamanako anga i teia akakiteanga akauruia? Te tau ainei ra teia kaveinga ki te tane kare i roto i te tuatua mou? Ko te kauraroanga ki te taoonga upoko o te tane, te umuumu maira ainei e kia riro ua te vaine ei patana muteki ua i roto i te akaipoipo, kare aia e tuatua i tona manako me raveia tetai au ikianga? I roto i teea tu e rauka ai i tetai vaine te akapaapa anga?

“E Anga Au i Tetai Tauturu Tau Nona”

³ Na te Atua i akamata i te akanoonoonga no te taoonga upoko. I muri ake i te angaia anga a Adamu, kua tuatua mai te Atua ko Iehova e: “Kare ia e meitaki kia noo ua te tangata koia anake ra; e anga au i tetai tauturu tau nona ra.” Aru mai te angaia anga a Eva, kua mataora tikai a Adamu i te rauka anga mai tetai tokorua e te tauturu nona e kua tuatua aia e: “I teiane i ivi teia no toku nei ivi, e kiko oki no toku nei kiko.” (Gene. 2:18-24) Kua rauka ia Adamu raua ko Eva te manakonakoanga umere tikai no te riro mai anga ei metua tane e te metua vaine no te au tangata apa kore ravarai, te ka ora e tuatau ua atu ma te mataora tikai i runga i te enua parataito i te ao katoa.

⁴ No te mea e kua meameaau to tatou nga metua mua, kua ngaro atu te turanga apa kore i roto i te kainga i Edene. (*E tataua ia Roma 5:12.*) Inara te vai nei rai te akanoonoonga no te taoonga upoko. Me aru meitakiia te reira, ka rauka mai te puapinga maata e te mataora ki te akaipoipo. Aiteite ua te ka tupu mai ki ta Iesu e manako ra no runga i te kauraroanga ki tona Upoko ko Iehova. I te tuatau o tona oraanga i te rangi i mua ake ka riro mai ei aia ei tangata, kua “rekareka ua [a Iesu] i mua [ia Iehova] i te au taima ravarai.” (Mase. 8:30, NW) No te tu apa ua, kare e rauka akaou i te au tane i te aru i te tu taoonga upoko apa kore, kare e rauka katoa i te au vaine i te akaari i te tu kauraroanga apa kore. Inara, me rave ua rai te au tane e te au vaine i ta ratou ka rauka, ka tupu mai te mataora tikai i roto i te akanoonoonga o te akaipoipo i teia tuatau.

⁵ E puapinga tikai ei tetai akaipoipo e tanganga te nga tokorua akaipoipo i teia akoanga Tuatua Tapu te tau ra no te au Kerititiano katoatoa: “Ei kapiti anga aroa mou to kotou ia

3, 4. Eaa ra i puapinga ai te akanoonoonga no te taoonga upoko i roto i te akaipoipo?

5. Eaa ra te nga tokorua akaipoipo ka akamanako meitaki ei i te akoanga ka kiteaia i roto ia Roma 12:10?

Ka tauturu te pure i tetai vaine Kerititiano i te akaari i te au tu o te Atua

kotou uaorai, i te aroa taeake ra; i te akangateitei anga tetai ki tetai.” (Roma 12:10) Pera katoa, kia angaanga pakari te tane e te vaine i te ‘takinga-meitaki ia raua uaorai, ma te ngakau maru aroa ua, ma te akakore anga i te ara a tetai e tetai.’—Eph. 4:32.

Me Kare te Tokorua i Roto i te Tuatua Mou

⁶ Akapeea me kare toou tokorua akaipoipo i te tavini no Iehova? Maataanga o te taima, kare te tane i roto i te tuatua mou. I roto i teia turanga, akapeea te vaine me akono atu iaia? Te pau maira te Pipiria e: “Ko kotou oki, e te vaine tini e, e kauraro marie i ta kotou au tane ra; kare tetai pae e akarongo i te tuatua ra, kia rauka mai ratou i te akono meitaki o ta ratou au vaine, auraka atu rai te tuatua; I te akara anga mai ratou i to kotou aerenga viivii kore [“ma te akangateiteianga oonu,” NW].” —1 Pete. 3:1, 2.

⁷ Te akakite maira te Tuatua a te Atua ki te vaine e kia kauraro marie ki te tane kare i roto i te tuatua mou. Ka rauka tona tu meitaki i te akakeu i tana tane kia akamanako mai e eaa te akakeu ra iaia kia akono i taua tu meitaki ra. Te ka tupu mai, ka akara te tane ki roto i te irinakianga a tana vaine Kerititiano e i te openga, ka ariki mai aia i te tuatua mou.

6, 7. Eaa te ka tupu mai me kauraro tetai vaine Kerititiano ki tana tane kare i roto i te tuatua mou?

⁸ Akapeea ra me kare te tane kare i roto i te tuatua mou e ariu meitaki mai? Te akamaroiroi maira te au Tuatua Tapu i te vaine i roto i te tuatua mou kia akaari i te au tu Kerititiano i te au taime ravarai, noatu e e mea ngata teia. Ei akaraanga, ka tatau tatou i roto ia 1 Korinetia 13:4 e: “E akakoromaki anga roa to te aroa.” E mea meitaki no te vaine Kerititiano kia akono maru atu i te reira turanga “ma te ngakau akakaroa, e te maru, ma te akakoromaki” na roto i te aroa. (Ephe. 4:2) Ma te tauturu anga a te mana ririnui o te Atua—tona vaerua tapu—ka rauka i te akono tamou i te au tu Kerititiano noatu te au turanga ngata.

⁹ ‘E tika iaku te au mea ravarai nei na roto iaia, ko tei akamaroiroi mai iaku nei,’ i tata ei a Paulo. (Phili. 4:13) Te tauturu ra te vaerua o te Atua i te nga tokorua Kerititiano kia rave i te au mea e manganui tei kare rava e rauka i te rave. Ei akaraanga, ka timataia tetai tokorua kia akakino atu me akono kinoia mai aia e tetai tokorua. Inara, te akakite maira te Pipiria ki te au Kerititiano ravarai e: “Auraka te kino e tutakia atu ki te kino i te tangata ravarai nei . . . kua tataia oki e, ‘Te tuatua maira te Atua, ei iaku te akaoko, e naku e tutaki atu.’” (Roma 12:17-19) Pera katoa, te ako maira a 1 Tesalonia 5:15 ia tatou e: “Kia matakite, kia kore rava tetai e tutaki i te kino ki te kino i te tangata ravarai; e kimi marie ra i te meitaki, auraka e tivata, i roto ia kotou uaorai e te tangata katoa ra oki.” Ma te turuturu anga a te vaerua tapu o Iehova, te kare e rauka ana i to tatou uaorai maroiroi, ka rauka mai te reira. E mea tau kia pure tatou no te vaerua tapu o te Atua kia oronga mai i te mea e ngere ra tatou!

¹⁰ Kua akanoo a Iesu i tetai akaraanga meitaki i te akono anga i te aronga tei tuatua me kore tei rave i te au mea tau kore kiaia. “Ko tei kore i akakino atu, kia akakinoia mai aia ra,” i akakite ei a 1 Petero 2:23, “e kia mate aia ra, kare aia i tuatua tutaki atu; kua tuku ra iaia

8, 9. Eaa ta te vaine Kerititiano ka rave me kare tana tane i roto i te tuatua mou e ariu meitaki mai ki tona tu meitaki?

10. Akapeea a Iesu i te ariu atu anga ki te au tuatua e te au angaanga kino a tetai ke?

uaorai kiaia nona te manako tika ra.” Te akamaroiroiia maira tatou kia aru i tona akaraanga meitaki. Auraka e riri atu i te tu kino o tetai ke. Kua akoia mai te au Kerititiano katoa-toa, e akaari i te ‘tu akaaroa ma te maru, te manako akaaka, auraka oki e tutaki atu te kino no te kino me kore te akakino anga no te akakino anga.’—1 Pete. 3:8, 9, NW.

Patana Muteki ua Ainei?

¹¹ Kauraroanga ki te taoonga upoko o te tane e patana muteki ua ainei te au vaine i roto i te akaipoipo, kare e akakite atu i to ratou manako manamanata no te ngutu-are me kore tetai atu au manako? Kare rava. E maata te au tikaanga meitaki ta Iehova i oronga mai ki te au vaine e te au tane. E akamanako ana i te akangateitei maata te riro anga te au tangata tataki tai o te 144,000 ei ui ariki e ei kau taunga i runga i te rangi i raro ake ia Karaiti, me tutara aia i rungao i teia enua! E au vaine tetai i roto i taua numero ra. (Gala. 3:26-29) E tika rai, kua oronga a Iehova ki te au vaine i tetai tuanga angaanga i roto i tana akanoonooanga o te au mea nei.

¹² Ei akaraanga, i te au tuatau o te Pipiria e totou ana te au vaine. Kua totou mai a Ioela 2: 28, 29 e: “E riringi atu au i toku Vaerua ki rungao i te tangata ravarai; e na ta kotou au tamariki tamaroa e ta kotou au tamaine e totou mai. . . . E riringi atu au i taku Vaerua ki rungao i te au tavini tane e te au tavini vaine i te reira au rā ra.”

¹³ Ko te au vaine e te au tane tetai i roto i ta Iesu au pipi e 120 tei akaputuputu mai i runga i tetai pia i Ierusalema i te ra o te Penetekote i te 33 T.N. Kua riringiia mai te vaerua o te Atua ki rungao i te katoaanga o teia pupu. Kua rauka i reira ia Petero i te akakite mai i ta te peroveta ko Ioela i totou ana e te taiku anga i te reira ki te au tane e te au vaine katoa. Kua akakite a Petero e: “Ko tei tuatuaia maira teia e Ioela peroveta ra e, ‘Kia tae ki te au rā openga

11. Ko teea tikaanga meitaki ka o atu tetai au vaine Kerititiano ki roto?

12, 13. E oronga mai i tetai akaraanga te akaari maira e kua totou ana te au vaine.

ra, (te tuatua maira te Atua,) e riringi atu ei au i taku Vaerua ki rungao i te tangata ravarai; e na ta kotou au tamariki tamaroa, e te au tamaine, e totou mai . . . E riringi atu au i taku Vaerua ki rungao i toku au tavini, e toku au tavini vaine, i te reira au rā, e ka totou mai ratou.”—Anga. 2:16-18.

¹⁴ I te anere mataiti mua, e tuanga puapinga maata ta te au vaine i rave i te akatotoaanga i te Akonoanga Kerititiano. Kua tutu aere ratou ki tetai ke no runga i te Patireia o te Atua e kua rave i te au mea te piri atura ki te angaanga tutuanga. (Luka 8:1-3) Ei akaraanga, kua kapiki te apotetoro ko Paulo ia Phebe e vaine tutu evangeria no te putuputuanga i Kenekerea. E te aroa atu anga i te au taeake angaanga, e maata te au vaine akarongo mou ta Paulo i taiku mai, kapiti mai “ia Teruphaina, e ia Teruphosa, ko tei rave i te angaanga a te Atua.” Kua taiku katoa mai aia “ia Peresi akaperepereia ra, ko tei rave papu i te angaanga a te Atua.”—Roma 16:1, 12.

¹⁵ I to tatou tuatau, te tuanga maata o te au tangata e itu mirioni tuma e tutu aere ra i te tuatua meitaki o te Patireia o te Atua i te ao katoa, ko te au vaine tukeke to ratou au mataiti. (Mata. 24:14) Te maataanga ia ratou e au orometua tamou, e au mitinari, e e au mema no te pamiri Betela. Kua imene te tata taramo ko Davida e: “Kua tuku maira te Atua ra i te tuatua, e na tetai nuku tamaine maata i akakite.” (Sala. 68:11) Kua riro teia au tuatua ei au tuatua tika tikai! Te akaperepere ra a Iehova i te tuanga a te au vaine i te akakitekite anga i te tuatua meitaki e te akatupu anga i

14. Eaa ta te au vaine tuanga no te akatotoaanga i te Akonoanga Kerititiano mua?

15. Eaa ta te au vaine tuanga i te akatotoaanga i te Akonoanga Kerititiano i to tatou tuatau?

Ka akaperepere a Iehova i ta te au vaine tuanga i te akamaataanga i te anoano o te Patireia

tona au akakoroanga. Kare te aiteanga o tana e umuumu maira e kia kauraro muteki ua te au vaine Kerititiano.

E Rua Vaine Kare i Muteki Ana

¹⁶ Me kua oronga a Iehova i te au tikaanga meitaki ki te au vaine, kare ainei e ka uriuri manako te au tane ki ta ratou vaine i mua ake ka rave ei i te au ikianga pakari? E meitaki tikai me rave ratou i te reira. Te taiku maira te au Tuatua Tapu i te au tupuanga tukeke te tuatua anga me kore te rave anga te au vaine i te au angaanga, noatu e kare ta

ratou au tane i ariki mai i to ratou manako. E akamanako ana i teia nga tu e rua.

¹⁷ E akakite ua ana a Sara, te vaine a te pateriareka ko Aberahama e kia akaatea aia i te rua o te vaine e tana tamaiti, no te mea kare raua e akangateitei ana iaia. “Ongoongo roa akerā Aberahama i taua tuatua ra”—kare ra ki te Atua. Kua akakite a Iehova kia Aberahama e: “Auraka koe e ongoongo i te tamaiti ra, e i to tavini vaine na: e akarongo koe i te reo o Sara ra, i te au tuatua katoa tana i tuatua mai kia koe ra.” (Gene. 21:8-12) Kua akarongo a Aberahama kia Iehova, e kia Sara katoa, e kua rave i tana i pati mai.

¹⁸ E akamanako katoa ana ia Abigaila, te vaine a Nabala. Te oro anga a Davida mei te ariki vareae ko Saula, kua akapou aia i tona taime i roto i te puakapa i te pae mai i te anana a Nabala. Kare ratou i rave ana i te au apinga a

16, 17. Akapeea te akaraanga o Sara i te akaari anga mai e kare te au vaine i te au patana muteki ua i roto i te akaipoipo?

18. Eaa te takainga mua ta Abigaila i rave?

teia tangata apinganui, kua paruru ra a Davida e tona au tangata i tana apinga. Inara, ‘e tangata rotoriri e te ravenga kikino’ a Nabala e “kua kauvae” atu i te au tangata o Davida. E “tangata puapinga kore” aia e te “tuatua neneva.” Te pati meitaki anga te au tangata o Davida i tetai au kai, kua patoi mai a Nabala. Akapeea a Abigaila i te ariu mai anga, tona akarongo atu anga eaa tei tupu? Ma te kore i akakite atu kia Nabala, “kua rapurapu iorā [aia], kua rave iora i te au faraoa e rua anere, e nga āriki wina e rua, e nga mamoe tao ra e rima, e te au kaui vine marō okotai anere, e te au kou suke e rua anere” e kua oronga atu i te reira kia Davida e tona au tangata. Kua rave ainei a Abigaila i te mea tika? “Taia iorā Nabala e Iehova,” i akakite ei te Pipiria, kua “mate rava akera” aia. I muri mai kua akaipoipo atu a Davida ia Abigaila.—1 Samu. 25:3, 14-19, 23-25, 38-42.

‘Te Vaine Tei Akapaapaia’

¹⁹ Te akameitaki ra te au Tuatua Tapu i te vaine te rave ra i te au mea kia tau ki to Iehova aerenga. Te akapaapaa ra te puka Pipiria o Maseli i te “vaine akono meitaki,” te karanga anga e: “Kare te au poe nei e tau iaia. Te irinaki ra te ngakau o tana tane ra iaia, kare rava oki aia e akangereia i te apinga. E riro aia i te takingameitaki mai iaia e kare e takinga-kino, e mutu ua atu tona a’o.” Tei maata atu, “e tuatua tona

19, 20. Eaa te akariro ra i tetai vaine ei akapaapaa anga tikai?

Maara Ainei ia Koe?

- Eaa ta Iehova akanoonooanga no te taoonga upoko e te kauraroanga?
- Eaa ra te au tokorua akaipoipo ka akangateitei ei i tetai e tetai?
- Akapeea te au vaine i roto i te tuatua mou i te akono anga i to ratou tokorua kare i roto i te tuatua mou?
- Eaa ra te au tane ka uriuri manako ei ki ta ratou au vaine i mua ake ka rave ei i te au ikianga pakari?

vaa i te pakari; e te ture ra i te takinga-meitaki tei tona arero. E akara aia i te akonoanga o tona ngutuare, e kare i kai i te manga i rauka i te akatau ra. E tu tana au tamariki ma te akaora iaia; e tana tane katoa, ma te akapaapaa iaia.” —Mase. 31:10-12, 26-28.

²⁰ Eaa te akariro ra i tetai vaine ei akapaapaa anga tikai? “E mutu rai te manea; e te purotu, e kore ia: ko te vaine ra e matakua ia Iehova ra, e akapaapaia ia,” i akakite ei a Maseli 31:30. Kapiti mai i te matakua anga ia Iehova ko te anoano kia kauraro puareinga ua ki te akanoonooanga a te Atua no te taoonga upoko. “To te vaine ra upoko, ko te tane ia,” mei “te Mesia [rai] te upoko o te tangata ravarai nei,” e “to te Mesia upoko, ko te Atua ia.”—1 Kori. 11:3.

Ariki Rekareka i te Apinga Aroa a te Atua

²¹ E maata te au tumu ka akaari mai te au Kerititiano akaipoipo i to ratou ariki rekareka anga i te Atua! Ka mou rima ratou e aaere ra ei au tokorua akaipoipo mataora. Ka akameitaki tikai ratou i te apinga aroa akaperepere a te Atua no te akaipoipo, no te mea te oronga maira i tetai atianga kia ratou kia akaau i to ratou oraanga e kia aaere ratou ma Iehova. (Ruta 1:9; Mika 6:8) Kua kite tikai aia—Tei Akamata mai i te akaipoipo—e eaa te umuumuia ra no tetai akaipoipo mataora. E rave ua rai i te au mea tei tau ki tona aerenga, e ka riro ‘te rekareka o Iehova ra ei punanga ketaketa no kotou,’ i roto katoa i teia ao manamanata o teia tuatau.—Nehe. 8:10, NW.

²² Ko tetai tane Kerititiano e inangaro ra i tana vaine mei iaia rai e inangaro ra iaia uoara, ka taangaanga i te tu maru e te akamanako meitaki anga i te taoonga upoko. Ka riro tana vaine akono i te Atua ei vaine meitaki, e ka turuturu e ka akangateitei oonu atu aia iaia. Te mea puapinga maata rava, ka akangateitei to raua akaipoipo akaraanga meitaki i to tatou Atua akapaapaa anga tau, ko Iehova.

21, 22. (a) Eaa te au tumu ka ariki rekareka ai te au Kerititiano akaipoipo i te apinga aroa a te Atua no te akaipoipo? (e) Eaa ra tatou ka akangateitei ei i te au akanoonooanga a Iehova no te mana akaaere e te taoonga upoko? (Akara i te pia i te kapi 17.)

Eaa ka Akangateitei ei i te Mana Akaaere?

Kua akanoo a lehova i te au akanoonooanga i rotopu i tana au mea ora kite pouroa no te mana akaaere e te taoonga upoko. Kua raveia teia ei mea meitaki no te au mea ora vaerua e no te au tangata. Te orongaia maira tetai atiangā kia ratou kia taangaanga i to ratou tu rangatira e te akangateitei i te Atua, na te akamori anga iaia na roto i te tu taokotai e te rotai.—Sala. 133:1.

Te ariki ra te putuputuanga o te au Keritiano akatainuia i te mana akaaere e te taoonga upoko o Iesu Karaiti. (Ephe. 1:22, 23) I te

ariki anga i te mana akaaere o lehova, 'ka tuku atu te Tamaiti iaia uaorai ki raro ake i tei tuku mai i te au mea katoa i raro ake iaia ra; kia riro ko te Atua i rungao i te au mea katoa i te au ngai ravarai.' (1 Kori. 15:27, 28) E mea tau no te au tangata tei akatapu ia ratou ki te Atua kia akarongo ki te akanoonooanga no te taoonga upoko i roto i te putuputuanga e te ngutuare tangata! (1 Kori. 11:3; Ebe. 13:17) Na te rave anga i te reira, ka puapingaia tatou uaorai ei aronga tei ariki rekarekaia e tei akameitakiia mai e lehova.—Isa. 48:17.

KIA VAI KETAKETA I TE PAE VAERUA ME AKONO I TETAİ KOPU TANGATA MAKI

I MURI ake i te kiteaia mai anga tetai maki tupu akakakai i te pae i tona ivi mokotua, kua akatakaia atu kia Kim, tetai Kite e e maki *cancer* tona. "I te akaateaia anga te maki tupu akakakai," i akakite ei tana tane ko Steve e, "kua na roto a Kim i te matini tungitungi *cancer* e te kemikara tamate *cancer*.* Kua paruparu tikai aia no teia ravenga rapakauanga. E ngata tikai iaia i te nekeneke aere."

Ka rauka ainei ia koe i te akamanako i te tu taitaia maata ta Steve e kite ra iaia e akara ra i tana vaine akaperepere e tauta pakari ra i te akono atu i teia maki akaparuparu? Penei ake e mema piri vaitata toou i roto i te ngutuare te tamamaeia ra e teia maki kino me kore te kino ra no te pakarikari. (Kohe. 12:1-7) Me koia ia, kua kite koe e e rauka ai ia koe i te akono meitaki tikai i tei akaperepereia e koe, e akono meitaki koe ia koe uaorai. Me paruparu koe i te pae vaerua, ka akamata katoa toou turanga pae manako ngakau e te oraanga kopapa i te kino e kare e rauka ia koe i

te akono i te turuturu atu i ta toou mema ngutuare e anoano ra. Akapeea e rauka ai ia koe i te akono tamou i te tu parani o toou turanga pae vaerua ia koe e akono ra i tetai tei maki me kore i tetai kopu tangata pakarikari? Ka rauka ainei i tetai au mema ke atu o te putuputuanga Keritiano i te rave i tetai ua atu apinga i te akamanako atu anga i taua aronga maki ra?

Akono Tamou i te Tu Parani —Akapeea Ra?

Kia rauka ia koe i te akono tamou i toou tu parani e toou oraanga kopapa ia koe e akono ra i toou kopu tangata maki, ka anoanoia koe kia akatanotano e kia akaaere meitaki i toou taime e toou maroiroi. "Tei te aronga akaaka ra te pakari," i akakite mai ei a Maseli 11:2. I roto i teia aerenga tuatua, ko te tuatua "akaaka" te aiteanga e kia kite i toou turanga kotinga. Kia akapapu e kare koe e akapou maata ana i toou maroiroi i runga ake i taau ka rauka i te rave, penei ka anoanoia koe kia akara meitaki i taau papanga e taau au apinga.

* Kua tauia te au ingoa.

Akono tamou i te tu parani pae vaerua e kia ariki i te tauturu a tetai ke

Kua akaari mai a Steve, mei tei taikuia i mua ana, i te tu pakari e te tu manako akaaka na te akamanako meitaki anga i te maata o tana angaanga. Kapiti mai ki tana angaanga moni, e tavini ana aia ei akaaere o te pupu o te aronga pakari e te akaaere tavini no te putuputuanga o te reira ngai o te Au Kite o Iehova i Airerani. Koia tetai mema katoa o te Kumiti Aravei Anga i te Are Maki i roto i tona ngai nooanga. “Kare rava a Kim i kopekope ana e te akangaropoina ra au iaia na te akamanako maata anga ki runga i teia au apainga,” i akakite ei a Steve. “Inara kua kite au e te akapou maata ra au i toku taime i runga ake i te ka rauka iaku i te rave.” Akapeea a Steve i te akatikatika anga i taua turanga ra? “I muri ake i te akamanako meitaki anga ma te pure,” i tuatua ei aia e, “kua iki au i te

akaoti mai mei te tavini anga ei akaaere. Kua tavini ua atu au ei tangata pakari, inara i te tuku atu anga i tetai o taku au apainga i roto i te putuputuanga, kua rauka iaku i te oronga atu i te taime e te akamanako atu ki runga i ta Kimi e anoano ra.”

Kare i roa ana, kua tinamou mai te turanga oranga kopapa o Kim. Kua akatanotano meitaki a Steve raua ko Kim i to raua turanga, e ma te turuturu a tana vaine, kua rauka ia Steve i te rave akaou i tana au apainga mua i roto i te putuputuanga. “Kua kite mai maua i te angaanga i te ka rauka ia maua i roto i to maua turanga maki-maki,” i akamarama mai ei a Steve. “Te akameitaki rava nei au ia Iehova no tana tauturu e no taku vaine no tana turuturu anga puareinga ua noatu tona oraanga maki.”

E akamanako katoa ana, i te tupuanga o tetai akaere tutaka ko Jerry, e tana vaine ko Maria. Kua akatanotano raua i ta raua au akakoroanga no te akono anga i to raua nga metua. “Ta maua akakoroanga ko taku tane ko te tavini anga ei nga mitinari i roto i tetai ngai tutuanga ke,” i tuatua ai a Maria. “Inara ko Jerry anake ua te tamaiti a tona nga metua, e te anoanoia ra kia akonoia tona nga metua. No reira, kua iki maua i te noo ua ki Airerani no te akono anga ia raua. Na te rave anga i teia, kua rauka ia maua i te atoro putuputu atu i te metua tane o Jerry i roto i te are maki i mua ake ka mate ei aia. I teianei te aravei ua nei rai maua i te metua vaine o Jerry i te au ra ravarai, e vaitata ua atu maua kiaia me inangaro ake aia i tetai tauturu. E meitaki tikai te putuputuanga e piri atura te metua vaine o Jerry no te tauturu e te turuturu mai iaia, i te akatika anga ia maua kia rave ua i ta maua angaanga tutaka.”

Akapeea Tetai Pae me Tauturu Mai

I te uriurianga e eaa te au apinga tauturu kia orongaia na te au vaine pakari takaua i roto i te putuputuanga, kua tata te apotetoro ko Paulo: “Ko te tangata oki kare i takinga-meitaki i tona uorai, e maata ua atu rai i tona uorai ngutuare, kua akaruke ia aia i te akarongo, e e maata atu ia tona kino i to te tangata akarongo kore ra.” Kua akamaara atu a Paulo ki te au taeake Kerititiano no runga i ta ratou au angaanga e kia “tau oki i te aroaro o te Atua,” kia akono meitaki ratou i te au anoano o to ratou uorai au metua pakari e te au metua ruau i te pae turanga moni. (1 Timo. 5:4, 8) Inara, ka rauka i tetai pae i roto i te putuputuanga i te oronga atu i te tauturu.

Akara ana i te turanga o Hakan raua ko Inger, e nga tokorua pakarikari e noo ra i Tuitene. “Te kiteaia mai anga e kua tuiia taku vaine e te maki *cancer*,” i karanga ei a Hakan, “kua poitirere tikai maua. Meitaki ua ana te oraanga kopapa o Inger e te maroiroi tikai. I teianei te atoro putuputu nei maua i te are maki i te au ra ravarai no tetai rapakau anga, e te paruparu kino ua atura aia no te vairakau. E noo ua ana a Inger ki te kainga i roto i taua tuatau ra, e kua anoanoia au i te noo ki te pae iaia i te akono iaia.” Akapeea te putuputuanga o te reira ngai i te tauturu anga ia Hakan raua ko Inger?

Kua akanoo te aronga pakari i roto i te putuputuanga kia rauka i te nga tokorua i te akarongo ki te au uipaanga Kerititiano na runga i te terepaoni. Kapiti mai, kua aravei ua rai te au taeake e te au tuaine ia raua na te atoro atu anga e te ringi atu anga na runga i te terepaoni. Kua tuku katoa mai ratou i te au reta e te au kati. “Kua kite mai maua i te turuturuanga a te au taeake ravarai pera katoa ta Iehova tauturuanga,” i tuatua ei a Hakan. “Kua riro teia akamanako mai anga ia maua ei puapinga tikai ki to maua vai ketaketa ua anga i te pae vaerua. E akameitaki anga tikai e kua meitaki mai a Inger, e kua rauka akaou ia maua i te aere ki te au uipaanga Kerititiano i ko i te Are Uipaanga Patireia.” Me rave te au mema o te putuputuanga i ta ratou ka rauka i te tauturu atu i te aronga maki e te aronga pakari i rotou ia ratou, te akataka ra ratou ia ratou ei au tangata ‘e aroa ra i tetai oa mou ra i te au tuatau katoa, e e taeake tei anauia maira i te tuatau tumatetenga.’—Mase. 17:17, NW.

Akaperepere a Iehova i Taau Tautuanga

E angaanga roiroi tikai te akono anga i tetai kopu tangata maki. Inara, kua tata te Ariki ko Davida e: “E ao to tei akono mai i te tangata putaua ra,” mei te tangata rai te anoano ra i te tauturu no tona maki.—Sala. 41:1.

No teaa ra te aronga e akono ra i te aronga maki me kore i te aronga e mamae ra ka mataora ai? “Ko tei aroa i te ao [“tangata rikiriki,” NW] ra, kua oronga aia i te apinga na Iehova,” i akakite ei a Maseli 19:17, “e nana rai e tutaki mai iaia i taua mea ra.” Te inangaro tikai maira te Atua mou i tona au tavini tiratiratu e mamae ra no te maki, e te akameitaki maira aia i te aronga te akaperepere ra ia ratou. Te imene ra te tata taramo ko Davida e: “Na Iehova e akamaroiroi mai [i taua tangata ra] i tona roi maki ra; e naau e eeu i tona roi katoa i te maki angaia ra.” (Sala. 41:3) Kua papu ia tatou e me ka na roto te tangata tei akono aroa atu i tetai ke i te turanga ngata tikai me kore i te tumatetenga, ka tauturu mai a Iehova iaia.

E mea meitaki tikai i te kite anga e te kite maira te Atua a Iehova e te ariki maira i ta tatou tauta anga no te akono anga i tetai kopu tangata maki! Noatu e te umuumuia ra te tauta anga pakari no te oronga atu anga i te tauturu, te akapapu maira te au Tuatua Tapu kia tatou e “te pereperekavana ra oki te Atua i te reira atinga.”—Ebe. 13:16.

HARANA

NGAI TAITO MAATA TE ANGAANGA

TEARONGA tei kite meitaki i te au Tuatua Tapu, me taikua te ingoa Harana ka akamaara viviki ratou ia Aberahama te pateriareka akarongo mou. I roto i tona tere mei ia Ura ki te enua o Kanaana, kua tapu raua ko tana vaine ko Sarai, e tona metua tane ko Tera, e tana nepeu ko Lota ki Harana. I tera ngai, kua maata tikai mai te au apinga materia a Aberahama. Te mate anga tona metua tane i muri mai, kua teretere atu a Aberahama ki te enua ta te Atua mou i taputou mai kiaia. (Gene. 11:31, 32; 12: 4, 5; Anga. 7:2-4) I muri mai, kua tonono atu a Aberahama i tona tavini pakarikari ki Harana me kore ki tetai ngai i te pae mai i te kimi i tetai vaine na Isaaka. Kua noo katoa ana te mokopuna a Aberahama ko Iakoba ki reira no tetai au mataiti.—Gene. 24:1-4, 10; 27:42-45; 28:1, 2, 10.

Kua tamatakutaku te ariki o Asura ko Senakeriba i te ariki o Iuda ko Hezekia na te taiku anga e ko Harana tetai i roto i te “pa enua” te ka autu atu te au ariki o Asura ki rungao. Ko te ingoa o “Harana” e taikua ra i konei, kare ki te oire anake ua mari ra ki te au tapere katoa takapini mai i te reira ngai. (2 Ari. 19:11, 12) Kua taiku mai te totou a Ezekielia ia Harana e ko tetai ngai okooko anga mamaata o Turia, te akapapu anga i ta Harana tuanga

ei ngai puapinga maata no te okookoanga mamaata e te rongonui.—Eze. 27:1, 2, 23.

E oire meangiti ua a Harana i teia tuatau te ka kiteaia i te pae ia Şanlıurfa, i te tua itinga o Tureki. Inara i tetai tuatau, kua riro ana te oire taito ko Harana ei ngai maata tikai no te au angaanga. Ko Harana tetai o te ngai nooanga taito e vai nei rai te ingoa e taangaangaia ra i roto i te Pipiria. Ko te tuatua a to Asura no Harranu, ko te aiteanga e “Mataara” me kore e “Mataara Pouou,” i te akaari anga e kua akanooia a Harana ki runga i te au mataara mamaata no te okookoanga i rotopu i te au oire maatamaata. Tei tau ki te tataanga tei keriiia mai i roto ia Harana, ko te metua vaine o te Ariki ko Nabonaida o Babulonia te taunga vaine maata i roto i te iero o Sin, te atua o te marama no Harana. Kua karanga tetai pae e na Nabonaida i akatu akaou i teia iero. I muri mai, kua takoreia atu tetai au patireia tukeke inara kua vai ua rai a Harana.

I teia tuatau, e tuke tikai a Harana mei tei kiteaia ana i te tuatau i topa. E maata tikai te au tupuanga e te puapinga o taua oire ra, i tetai ua atu au tuatau tikai. Inara, i roto ia Harana i teia tuatau te vai ra te putunga are tauu punupunu. Takapini i te reira ko te au ngai nooanga taito tei kino. I roto i te ao me oti i te maaniia e te Atua, ka akatuakaouia mai te au tangata tei noo ana i Harana—kapiti mai ia Aberahama raua ko Sarai, e Lota. Papu e, ka rauka ia ratou i te akakitekite mai kia tatou no runga ia Harana, e ngai taito maata te angaanga.

Au ngai kino o Harana

Au are tauu punupunu

Tutu mamaata o Harana i teia tuatau

Au Uianga a te Aronga Tatau

Me kua tureia e lehova te akamorianga itoro, eaa ra aia kare i akautunga ia Aarona no te maani anga i te punua puakatoro auro?

Te maani anga a Aarona i te punua puakatoro auro, tei rekotiia i roto ia Exodo pene 32, kua aati aia i te ture a te Atua no te akamorianga itoro. (Exo. 20:3-5) Tei tupu mai, “mei mate oki a Aarona ia lehova i te maata oki o tona riri iaia; kua pure katoa ra [a Mose no] Aarona i reira.” (Deu. 9:19, 20) Kua “manuia maata” ainei te patianganga a te tangata tuatua tika ko Mose no to Aarona turanga? (Iako. 5:16) Ae. No taua patianganga ra e no tetai nga tumu e rua, i te akara anga kua pau mai a lehova i te pure a Mose, e kare aia i akautunga ana ia Aarona.

Ko tetai tumu, no te au rekoti meitaki akarongo mou o Aarona. Te akaueia anga a Mose kia aere ki mua ia Pharao e kia apai i te iti tangata Iseraela ki vao ia Aiphiti, kua iki a lehova ia Aarona kia aru ia Mose e kia tuatua ei komono nona. (Exo. 4:10-16) Maata te taime e aere ana teia nga tangata ma te akarongo ki mua i te ariki o Aiphiti, ma te akakoromaki anga i te tu kino o te ariki ngakau ketaketa ko Pharao. Iaia i Aiphiti ra kua akatupu a Aarona i tetai rekoti meitaki no te tiratiratu e te tavini ngaueue kore ia lehova.—Exo. 4:21.

E akamanako katoa ana eaa tei arataki atu ia Aarona kia maani i te punua puakatoro auro. Tei runga a Mose i te Maunga Sinai no tetai 40 ra. “E kite akera te au tangata e, kua tavare a Mose, kare rai i aere mai ki raro mei runga mai i taua maunga ra,” kua akakeu ratou ia Aarona kia maani i tetai itoro na ratou. Kua akarongo a Aarona kia ratou e kua maani i tetai punua puakatoro auro. (Exo. 32:1-6) Inara, kua akaari

mai te au angaanga a Aarona tei aru mai e kare tona ngakau i ariki ana i teia akamorianga itoro. I te akaraanga kua rave aia i te reira no te taomianga maata. Ei akaraanga, te tuatua mai anga a Mose i te manamanata no runga i te akamorianga itoro, kua tu ngaueue kore te au tamariki a Levi—kapiti mai ia Aarona—i to lehova tua. Kua tamateia e toru tauatini aronga akamori itoro tei turuturu maata i te angaanga akamorianga itoro.—Exo. 32:25-29.

I muri mai kua akakite a Mose ki te au tangata e: “E ara maata ta kotou i rave io nei.” (Exo. 32:30) No reira, kare e ko Aarona anake ua tei apa i te rave i te tarevake. Kua puapingaia aia e te au tangata no to lehova ngakau tangi aroa.

I muri ake te takoreia anga te punua puakatoro auro, kua akaue a lehova e kia ikiia a Aarona ei taunga maata. “Ka akakakau ei ia Aarona ki te au kakau tapu, ka akatainu ei, e akapera koe i te akatapu iaia,” i akakite ei te Atua kia Mose, “kia rave aia i te taoonga taunga iaku nei.” (Exo. 40:12, 13) Papu e, kua akakore a lehova i ta Aarona ara no tona tu paruparu. Te tikaanga tikai, e tangata turuturu tiratiratu a Aarona i te akamorianga mou, kare aia i te tangata akamori itoro meameaau.

Tereni ua rai i Toou Kite Ngakau

MATAORA tikai te kite anga i tetai tangata rere takaviriviri i te neke maru aere anga ma te tu karape! Te akamaroiroi maira te Pipiria i te au Kerititiano kia tereni meitaki i to ratou uaorai manako mei te tangata rere takaviriviri te tereni anga iaia uaorai.

I roto i tana reta ki to Ebera, kua tata te apotetoro ko Paulo e: “Kareka te kai pakari ra, na te tangata pakari ia, na te aronga no te mātau i kite ei to ratou ngakau i te meitaki e te kino [mei tetai tangata rere takaviriviri rai].” (Ebe. 5:14) Eaa ra a Paulo i akamaroiroi ei i te au Kerititiano Epera kia tereni i to ratou manako mei tetai tangata rere takaviriviri tei tereniia i te taangaanga i tona au uaua? Akapeea ra tatou me tereni i to tatou au kite ngakau?

“Kua Riro Kotou ei Orometua”

I te akamarama anga i te taonga o Iesu ei “taunga maata mei ia Melekizedeka te tu,” kua tata a Paulo e: “E tuatua maata oki ta matou iaia [ia Iesu], e te kimi ngata oki te ariteanga, no to kotou ra kamakura. Naringa oki mei teianei kua riro kotou ei orometua, kua tika ia i te roa; e tenana kia apii akaouia rai kotou i te apiianga mua o te tuatua a te Atua e tika’i; e kua riro io nei kotou mei te aronga e tau ia ratou te u, eiaa te kai pakari.”—Ebe. 5:10-12.

Papu e, kare tetai au Kerititiano ngati Iuda i te anere mataiti mua i marama ana, e i tere ana ki mua i roto i te tuatua mou. Ei akaraanga, e ngata tikai ia ratou i te ariki i tei akamaramaia mai no runga i te Ture e te peritomeanga. (Anga. 15:1, 2, 27-29; Gala. 2:11-14; 6:12, 13) E ngata tikai no tetai pae i te akaruke i te au peu taito no runga i te Sabati epetoma e te Ra Tapokiangaara i te mataiti. (Kolo. 2:16, 17; Ebe. 9:1-14) Kua akamaroiroi atu a Paulo ia ratou kia

tereni i to ratou kite ngakau kia kite i te meitaki e te kino e kua akakite atu kia ratou e kia ‘aere ki mua i te pakari mou ra.’ (Ebe. 6:1, 2) Papu e kua akakeu tana akamaroiroianga i tetai ia ratou kia akamanako i te tu e taangaanga ra ratou i to ratou manako e penei kua tauturu atu ia ratou kia tere ki mua i te pae vaerua. Akapeea ra tatou?

Tereni i to Kotou Kite Ngakau

Akapeea tatou i te tereni anga i to tatou manako kia riro mai ei au Kerititiano pakari? ‘Na te akamataua anga,’ i tuatua ai a Paulo. Mei tetai tangata rere takaviriviri, tei tereni i tona au uaua e tona kopapa i te neke aere anga ma te manea tikai e te karape, e tereni katoa tatou i to tatou manako i te kite i te meitaki e te kino.

“Ko te tereni anga te mea meitaki rava atuia taau ka rave no toou roro,” i karanga ai a John Ratey, e poropeta no te akara matatio anga i te maki manako i ko i te Apii Rapakau Anga i Harvard. Mei tei akakiteia e Gene Cohen, te tangata akaaere o te Ngai Maata no te Ruaineanga, Oraanga Meitaki e te Au Oraanga Tangata i te Univetiti o George Washington e, “me tauta pakari tatou i te taangaanga i to tatou roro, ka akatupu mai te au teera roro i tetai au manga uaua rikiriki ou, te ka akatupu maata mai i te au ngai va, me kore te au ngai paupau anga i te ope.”

E mea meitaki no tatou i te tereni i to tatou manako e kia akamaata atu i to tatou kite no runga i te Tuatua a te Atua. Na te rave anga i te reira, ka tukatau atu tatou i te rave ‘i to te Atua ra anoano, apa kore.’—Roma 12:1, 2.

Akatupu i te Inangaro no te “Kai Pakari”

Me te inangaro ra tatou i te ‘aere ki mua i te pakari mou ra,’ ka anoanoia tatou kia ui kia

tatou uaorai e: “Te maata atura ainei toku marama no runga i te tuatua mou o te Pipiria? Te manako maira ainei tetai ke iaku ei tangata pakari i te pae vaerua?” E mataora ana tetai metua vaine i te angai i tana pepe ki te u e te kai a te pepe iaia e pepe vavere ra rai. Inara e akamanako ana e kua pati te au mataiti e kare rai tana tamaiti i kai ake i te kai pakari. Mei te reira rai, ka rekareka katoa tatou i te kite atu anga i tetai tangata ta tatou e apii ra i te Pipiria e tere ra ki mua e tae ua atu ki tona akatapu-anga e te papetitoanga. Akapeea me kare te reira tangata e tere ana ki mua i te pae vaerua? Kare ainei te reira ei mea maromaroa? (1 Kori. 3:1-4) Te irinaki ra te puapii e kare e roa atu ana ka riro katoa mai te pipi ou ra ei puapii.

Te taangaanga anga i to tatou kite ngakau i te akamanako anga i te au mea, te umuuiuia ra te akamanako oonu anga, e te anoanoia ra te au tautaanga. (Sala. 1:1-3) Auraka tatou e akatika i te au tamanamanata anga—mei te akarakara tivi me kore te au angaanga e reka ana tatou, kare e umuumu maataia te akamanako anga—kia arairai ia tatou i te akamanako anga i te au mea puapinga. E rauka ai ia tatou i te akameitaki mai i to tatou manako, e mea tau kia akatupu tatou i to tatou inangaro no te apii anga i te Pipiria e te au puka a “te tavini akono meitaki e te pakari.” (Mata. 24:45-47) Kapiti mai ki tetai porokaramu apii putuputu anga no ta tatou uaorai tatau anga Pipiria, e mea puapinga no tatou i te tuku i tetai taime no te Akamorianga a te Ngutuare e te apii pakari anga i te au tumu manako o te Pipiria.

Kua tuatua a Jerónimo, e tangata akaaere tuta i Meiko e, e apii ana aia i te itiu tataki tai o *Te Punanga Tiaki* me tae vave mai te reira. Kua tuku katoa aia i tetai taime no te apii kapiti anga raua ko tana vaine. Kua tuatua a Jerónimo e, “Ei nga tokorua akaipoipo e peu matau na maua i te tatau kapiti i te Pipiria i te au ra ravarai, e kua taangaanga maua i te au puka mei te poroutia rai ko te *‘Good Land.’*” Kua taiku mai tetai Kerititiano ko Ronald tona ingoa e e tatau ua ana aia i te tatauanga Pipiria a te putuputuanga. E rave katoa ana aia e tai me kore e rua apii tinamou nana uaorai. “Kua

tauturu mai teia au apii iaku kia tapapa atu i taku apii ka aru mai,” i tuatua mai ei a Ronald.

Akapeea ra tatou? Te akapou maata ra ainei tatou i te tuatau i te apii anga i te Pipiria e te akamanako oonu anga i te Tuatua a te Atua? Te taangaanga ra ainei tatou i to tatou manako kia rauka mai te kite i te rave anga i te au iki-anga te tau ra ki te au kaveinga Tuatua Tapu? (Mase. 2:1-7) Kia riro ei akakoroanga na tatou kia tupu mai ei au Kerititiano pakari i te pae vaerua, tei akameitakii ma te kite e te pakari, tei rauka i te aronga tei taangaanga i to ratou kite ngakau tei tereniia i te kite i te meitaki e te kino!

*E tereni tatou
i to tatou manako
'na te akamatau anga'*

TE AU TAEAKE —RURU I TA TE VAERUA E KIA ITAE ATU!

‘Kareka te ruru i ta te vaerua, ko te ora mutu kore tana.’—GALA. 6:8.

TE KITE nei tatou i te au tupuanga tuatua enua! E angaanga te tupu maata nei ta Iesu Karaiti i akakite mai. “Te maata ua nei te mou, te iti nei ra te aronga e kokoti,” i tuatua ai a Iesu. “E teiane, e pure kotou i te Atua o te mou, kia unga mai aia i tetai aronga ei rave i taua mou nana ra.” (Mata. 9:37, 38) Te pau maira te Atua ko Iehova i taua au pure ra na roto i tetai tu umere tikai. I te mataiti tavini anga 2009, te maata ua atura te numero o te au putuputuanga o te Au Kite o Iehova i teiane ao ki te 2,031, taeria anga ki te 105,298. Te avereti o te au tangata tatakai tai tei papetitoia i te au ra e 757!

² Te akatupu maira taua tupuanga ra kia rave te au taeake tau tikai i te arataki anga no te api-anga e te angaanga tiaki i roto i te au putuputu-anga. (Ephe. 4:11) I te raungauru mataiti, kua tuku a Iehova i tetai au tane tau tikai no te akono anga i tana mamoe, e te irinaki nei tatou e ka rave ua atu aia i te reira. Kua akapapu mai te totou kia tatou tei rekotiia i roto ia Mika 5:5 e i roto i te tuatau openga, ka rauka mai tetai “tiaki mamoe toko itu” no te iti tangata o Iehova e tetai “tangata ariki toko varu,” te ka riro mai ei pupu tane tukatau tikai te ka rave i te arataki anga i rotopu ia ratou.

³ Me e tane papetitoia koe ei Kite no Iehova, eaa te ka akakeu ia koe kia itae atu i te au anga-anga tavini anga? Ko te tumu maata, ka ‘ruru koe i ta te vaerua.’ (Gala. 6:8) Te rave anga i te reira ka aru koe i te mataara te ka akatika i te vaerua tapu o te Atua kia angaanga ua rai i roto i

1, 2. Akapeea a Mataio 9:37, 38 i te akatupuia anga, te akatupu maira i teea anoano i roto i te au putuputu-anga?

3. E akamarama mai i te aiteanga no te ‘ruruanga i ta te vaerua.’

toou oraanga. E tauta kia kore e ‘ruru i ta te kopapa.’ Auraka e akatika i te au tu oraanga ma-reka ua, te tuatau akangaroi anga, e te tama-taoraanga i te akaparuparu i toou inangaro i te akamaata atu i taau tavini anga i te Atua. Pouroua te au Kerititiano kia ‘ruru i ta te vaerua,’ e ko te au tane te rave ra i te reira, kare e roa atu ana ka tau tikai aia no te au angaanga i roto i te putu-putuanga. No te mea e te anoano maataia nei te au tavini orometua e te aronga pakari i teia tua-tau, kua tata tikaiia teia atikara no te au tane Kerititiano. I roto i te au irava Pipiria i te ngai e taikuia ra te tuatua episekopo e te diakono, ka taiku matou i te tuatua akaaere e te tavini orometua akatumuia ki runga i te *New World Translation*. No reira, e te au taeake, te raurau atu nei matou ia kotou kia akamanako meitaki i teia na roto i te pure.

Itae Atu i te Angaanga Meitaki

⁴ Kare tetai tangata Kerititiano e riro ua mai ei akaaere. E mea tau kia itae atu aia i teia “anga-anga meitaki.” (1 Timo. 3:1) Te kapiti maira i te tavini anga i te au taeake irinaki na te akono tika tikai anga i to ratou au anoano. (*E tataua ia Isaia 32:1, 2.*) Ko tetai tangata te ka itae atu ma te akakoroanga tau, kare aia e manako noi-noi. Mari ra, e maata tona inangaro i te akapua-pinga atu i tetai ke.

⁵ Ko tetai te kimi ra kia tau tikai aia ei tavini orometua, e te inangaro ra i te itae atu ei aka-aere, na te tauta anga kia tau tikai ki tei akanoo-ia i roto i te au Tuatua Tapu. (1 Timo. 3:1-10,

4, 5. (a) Eaa te au angaanga te raurauia nei te au tane papetitoia kia itae atu i roto i te putuputuanga? (e) Aka-pee tetai i te itae atu anga i te reira?

12, 13; Tito 1:5-9) Me e tane papetitoia koe, e ui kia koe uaorai e: 'Te piri pu tikai nei au ki roto i te angaanga tutuanga, e te tauturu ra ainei au i tetai ke kia rave i te reira? Te akamaroiroi ra ainei au i toku au taeake akamori na te akamanako tikai anga i to ratou oraanga? Kua kite meitakiia ainei au ei tangata apii meitaki i te Tuatua a te Atua? Te akameitaki maira ainei au i te tu o taku au paupau anga? Te akono maroiroi ra ainei au i te au angaanga tei tukuaia mai kiaku e te aronga pakari?' (2 Timo. 4:5) E mea tau kia akamanako meitakiia taua au uianga ra.

⁶ Tetai mataara kia tau tikai tetai no te au apainga i roto i te putuputuanga koia oki 'kia akaetaetaia te tangata i roto e te vaerua o te Atua.' (Ephe. 3:16) Te riro mai anga ei tavini orometua me kore ei tangata pakari i roto i te putuputuanga Kerititiano, kare no te iki uaia anga ki runga i tetai taoonga. Ka rauka teia angaanga na roto anake ua i te akameitaki mai anga i te turanga pae vaerua. Akapeea e rauka mai ei teia turanga pae vaerua? E tai mataara koia oki kia 'akono koe i ta te vaerua' e te akatupu anga i ta te reira ua. (Gala. 5:16, 22, 23) Ia koe e akaari ra i te au tu pae vaerua te ka anoioia no te rave anga i tetai atu au angaanga e ia koe e taangaanga ra i te akoanga kia meitaki mai koe, 'ka kite mai te tangata katoa i te tupu anga o toou kite.'—1 Timo. 4:15.

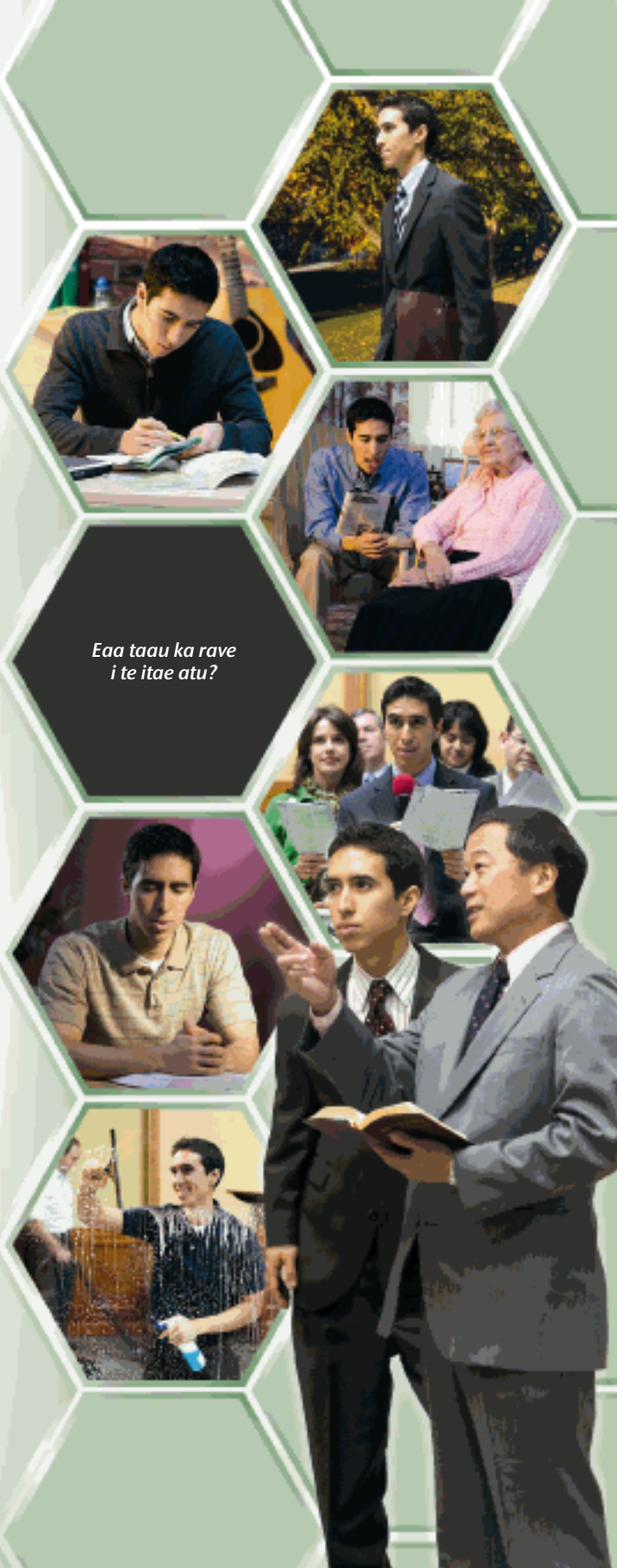
Anoioia

—Te Tu Akaatinga Anga Uaorai

⁷ Te tavini anga i tetai ke, te o maira te au angaanga pakari e te umuumuia ra te tu akaatinga anga uaorai. No te mea e e au tiaki pae vaerua te au akaare Kerititiano, te manako maata ra ratou i te au manamanata o te anana. Akara ana e akapeea te au apainga o tana angaanga tiaki i te akakeuanga i te apotetoro ko Paulo. Kua akakite aia ki au taeake irinaki i roto ia Korinetia e: "I tata ana oki au i te tuatua kia kotou ma te tumatetenga maata ra, e te mamae ngakau, ma te roimata maata oki; kare ra ei akaaue anga atu ia kotou, kia kite ra kotou i te maata o toku nei aroa ia kotou na." (2 Kori. 2:4)

6. Eaa te tumu maata ka tau tikai tetai no te au apainga i roto i te putuputuanga?

7. Eaa te o maira ki roto i te tavini anga i tetai ke?

*Eaa taua ka rave
i te itae atu?*

Te akapapu maira te reira e kua rave ngakau tae tikai a Paulo i tana angaanga.

⁸ E riro ua ana te tu akaatinga anga uorai ei akairo no te au tane tei angaanga ana no te au tavini o Iehova. Ei akaraanga, kare roa e rauka ia tatou i te akamanako atu e ka akakite atu a Noa ki tetai i roto i tona ngutuare e: 'E akakite mai kiaku me oti te araka i te akatua e ka piri atu ua kia kotou.' Kare a Mose i akakite ana ki te iti tangata Iseraela i roto ia Aiphiti e: 'Ka aravei au ia kotou i ko i te Tai Muramura. E kimi atu kotou i te mataara meitaki no te aere anga ki reira.' Kare rava a Iosua i tuatua ana e: 'E akakite mai kiaku me pururu te au patu o Ieriko ki raro.' E kare a Isaia i tou ana ki tetai tangata ke e te tuatua anga e: 'Tera aia! E tono iaia.'—Isa. 6:8.

⁹ To tatou akaraanga maata roa atu no tetai tangata tei akatika i te vaerua o te Atua kia akakeu iaia, ko Iesu Karaiti. Kua ariki ua aia i tana angaanga kia tavini ei Akaora i te au tangata. (Ioa. 3:16) Kare ainei te aroa akaatinga uorai o Iesu e akakeu ana ia tatou kia oronga akaatinga katoa ia tatou uorai? I te akamarama mai anga i tona manako no te au anana, kua tuatua mai tetai tangata pakari kua roa te tavini anga e: "Ko ta Iesu au tuatua kia Petero—e tiaki i taku au mamoe—kua akakeu maata iaku. I te au mataiti i topa, kua ariki tikai mai au e akapeea te au tuatua aroa me kore te au angaanga takinga meitaki mama ua i te akamaroiroi anga i tetai ke. E angaanga mataora tikai naku te angaanga tiaki."—Ioa. 21:16.

¹⁰ Me akono i te anana a te Atua, ka inangaro tikai te au tane akatapua i roto i te putuputuanga i te akaata i to Iesu tu, tei tuatua e: "Naku e akaanga i to kotou roi." (Mata. 11:28) No te akarongo i te Atua e te aroa i te putuputuanga i akakeu ei i te au tane Kerititiano kia itae atu i teia angaanga meitaki, e kare i manako atu ana e e maata rava te akaatinga anga me kore e maata rava te apainga. Akapeea me kare tetai e inangaro rava ana i te itae atu? Ka rauka ainei i tetai taeake i te akatupu i te inangaro i te tavini atu i te putuputuanga?

8, 9. Oronga mai i tetai au akaraanga Pipiria e akapeea te au tane i te akono anga i te au anoano o tetai ke. 10. Eaa te ka akakeu i te au tane Kerititiano kia aru i te akaraanga o Iesu i te tavini anga i tetai ke?

Akatupu i te Inangaro i te Tavini Atu

¹¹ Me te arairai ra te manako tukatau kore ia koe i te inangaro i te itae atu, e mea tau kia pure koe no te vaerua tapu. (Luka 11:13) Ka tauturu mai te vaerua o Iehova ia koe kia autu atu i tetai ua atu manamanata no runga i teia. Na te Atua i oronga mai i te inangaro tikai kia tavini iaia, no te mea na te vaerua o Iehova e akakeu ra i tetai taeake kia itae atu e te oronga mai anga i te maroiroi no te rave anga i te angaanga tapu. (Phili. 2:13; 4:13) No reira, e mea tau kia pati kia Iehova kia tauturu mai ia koe kia akatupu i te inangaro kia ariki i te au angaanga tapu.—*E tataua ia Salamo 25:4, 5.*

¹² Penei te kite atura aia e e roiroi e e ngata tikai i te akono anga i te au anoano o te anana, e kare aia e inangaro i te itae atu. Me kore ka manako aia e kare e maata ana tona pakari no te akono anga i taua au apainga ra. Me ko teia te tu, penei ka rauka mai tona kite pakari na te apii maroiroi anga i te Tuatua a te Atua e te au puka tei akatumuia ki runga i te Pipiria. E meitaki kia ui aia kiaia uorai e, "Te tuku ra ainei au i tetai taima no te apianga i te Tuatua a te Atua, e te pure ra ainei au no te pakari?" Kua tata te pipi ko Iakobo e: "Kia ngere ra tetai tangata i te pakari, ka pati aia ki te Atua ra, ko tei oronga ua mai i ta te tangata ravarai ma te patoi kore; e e orongaia mai tana." (Iako. 1:5) Te irinaki ra ainei koe i teia tuatua akauruia? Na te pauanga i te pure a Solomona, kua oronga te Atua kiaia "te ngakau karape e te kite" kia rauka iaia i te kite atu i te meitaki e te kino me oronga aia i te akavaanga. (1 Ari. 3:7-14) E tika, e mea umere tikai te turanga o Solomona. Inara, ka rauka ia tatou i te irinaki papu e ka oronga mai te Atua i te pakari ki te au tane tei orongaia atu te au apainga i roto i te putuputuanga, kia rauka ia ratou i te akono meitaki i tana au mamoe.—Mase. 2:6.

¹³ Tetai tauturu ke no te akatupu anga i te ina-

11. Akapeea tetai i te akatupu anga i te inangaro i te tavini i tetai ke?

12. Akapeea e rauka ai i tetai tangata te pakari tau tikai no te akono anga i te au apainga tei orongaia kiaia?

13, 14. (a) Akamarama mai akapeea a Paulo i te akakeu anga e "te aroa o te Mesia." (e) Akapeea ra "te aroa o te Mesia" i te akakeu anga ia tatou?

ngaro no te tavini atu i tetai ke, ko te akamanako oonu anga i te au mea ravarai ta Iehova e ta tana Tamaiti i rave no tatou. Ei akaraanga, e akamanako ana ia 2 Korinetia 5:14, 15. (*E tatau.*) Eaa i tau ei e na ‘te aroa o te Mesia i akakeu ia tatou’? Te aroa ta te Karaiti i akaari mai na te oronga anga mai i tona oraanga no tatou kia tau ki te anoano o te Atua, e tu umere tikai e te aka-maata maira i to tatou arikianga rekareka, i aka-keuia ai to tatou ngakau. Na te aroa o te Karaiti i akakeu ia Paulo. Kua tapu te reira iaia kia kore e rave i te angaanga noinoi e kua tauturu iaia kia akamou kia vai ua tona akakoroanga i te tavini anga i te Atua e tona au taeake i roto e i vao ake i te putuputuanga.

¹⁴ Te akamanako oonu anga i te aroa o te Karaiti no te au tangata te akakeu ra i te ngakau ariki rekareka i roto ia tatou. Tei tupu mai, te kite nei tatou e kare e tau tikai kia ‘ruru ua tatou i ta te kopapa’ na te aruaru anga i te au akakoroanga noinoi e te akamareka anga i to tatou uorai inangaro. Inara, e akatanotano i to tatou oraanga na te tuku anga na mua i te angaanga ta te Atua i oronga mai kia rave tatou. Kua akakeuia tatou e kia “kauraro” i to tatou au taeake na roto i te aroa. (*E tatau ia Galatia 5:13.*) Me akamanako tatou ia tatou uorai ei au tavini te angaanga akaaka ra no te au tavini akatapuia o Iehova, ka akangateitei tatou ia ratou. Papu e, kare tatou e aru i te tu manako akava e te akakinoanga ta Satani e akamaroiroi maira.—Apo. 12:10.

Tautanga a te Ngutuare Tangata

¹⁵ Me e tangata akaipoipo tetai taeake e e tamariki tana, ka akamanako aia i te turanga e tupu ra i roto i tona ngutuare me ka iki aia e kua tau tikai aia kia riro mai ei tavini orometua me kore e tangata pakari. E tika rai, ka riro te turanga pae vaerua e te tu akaraanga o tona ngutuare tangata i te akakeu anga i tona ikiia anga. Te akataka nei teia i te puapinga maata o te tuanga a te ngutuare no te turuturu anga i te tane e te metua, iaia e kimi ra i te akono i te anoano o te putuputuanga ei tavini orometua me kore ei tangata pakari.—*E tatau ia 1 Timoteo 3:12.*

15, 16. Eaa ta te au mema o te ngutuare ka rave me kua tau tikai tetai tangata kia ikiia ei tavini orometua me kore ei tangata pakari?

¹⁶ E mareka ana a Iehova me taokotai te au mema o te ngutuare Kerititiano ki tetai e tetai. (Ephe. 3:14, 15) Ka anoanoia te tu parani me akono te upoko o te ngutuare i tana au apainga i roto i te putuputuanga e te ‘arataki meitaki anga’ i tona ngutuare tangata.” No reira, e puapinga tikai kia apii tetai tangata pakari me kore tetai tavini orometua i te Pipiria ki tana vaine e te au tamariki kia puapingaia te katoatoa mei te Akamorianga a te Ngutuare i te au epetoma ravarai. Kia piri putupuutu atu aia kia ratou i roto i te angaanga orometua. No taua tumu rai, e puapinga tikai no te au mema o te ngutuare kia taokotai i te aru i te au tautanga a te upoko o te ngutuare.

Ka Tavini Akaou Ainei Koe?

¹⁷ Penei i riro ana koe e tangata pakari me kore e tavini orometua i tetai taime inara kare koe e rave akaou ana i teia. Te inangaro ra koe ia Iehova, e papu e te inangaro maira aia ia koe. (1 Pete. 5:6, 7) Kua akakiteia atu ainei kia koe e te anoanoia ra kia rave koe i tetai akatanotano anga? E ariki puareinga ua i te tarevake e kia akatikatika i te reira ma te tauturu a te Atua. Kia matakite kia kore e riri atu. Kia pakari e kia akaari i te tu papu tikai. Te akakite ra tetai tangata pakari tei tavini ana no tetai au mataiti kua ngere i

17, 18. (a) Me kare tetai taeake e tau akaou ana no te angaanga tavini, eaa te ka anoanoia? (e) Eaa ta te taeake ka akamanako me i tavini ana aia ei tangata pakari me kare ei tavini orometua i te tuatai i topa?

Akapeea Koe me Pau?

- Eaa ta te totou e akapapu maira kia tatou i roto ia Mika 5:5?
- Akamarama mai eaa te o maira ki roto i te tu akaatinga anga uorai.
- Akapeea tetai i te akatupu anga i te inangaro i te tavini atu i tetai ke?
- Mei teaa te puapinga te taokotaianga te ngutuare tangata me kua tau tikai tetai tangata i te tavini ei tavini orometua me kore ei tangata pakari?

te tikaanga no te tavinianga: “Kua tauta au i te akono tamou i taua turanga ra no te aere anga ki te uipaanga, ki te angaanga tutuanga, e te tatau anga i te Pipiria i taku i rave ana iaku e tavini ra ei tangata pakari—e akakoroanga tei rauka iaku i te rave. Kua kite mai au i te tu akakoromaki no te mea kua manako au e ka rauka akaou mai taku au apainga i roto i te mataiti okotai me kore i te rua mataiti, inara pou rai e e itu mataiti i tavini akaou ei au ei tangata pakari. I roto i taua au taua ra kua riro te akamaroiroi anga ma te kore e akaroiroi, kia itae ua atu ei tauturu anga iaku.”

¹⁸ Me ko koe tetai taeake i roto i teia turanga tei akatakaia mai, auraka e maromaroa. E akamanako ana i ta Iehova akameitaki anga i taau angaanga orometua e toou ngutuare. E akamaroiroi i toou ngutuare i te pae vaerua, e atoro i te aronga maki, e e akamaroiroi i te aronga tei paruparu. Tei maata atu, e akaperepere i taau angaanga no te akapaapaa anga i te Atua e te akakitekite anga i te tuatua meitaki o te Patireia ei Kite no Iehova.*—Sala. 145:1, 2; Isa. 43:10-12.

* Akara i *Te Punanga Tiaki*, o Aukute 15, 2009, kapi 30-32.

Akara Meitaki Akaou

¹⁹ Te anoano maataia nei te aronga akaaere e te au tavini orometua i teia tuatau, tei maata atu i to te tuatau i topa. Te raurau atu nei matou i te au tane katoatoa tei papetitoia kia akara meitaki akaou i to ratou turanga e kia ui kia ratou uarai e, ‘Me kare au i te tavini orometua me kore i te tangata pakari, ka tau ainei kia akara meitaki au e eaa te au tumu kare au e angaanga ana ei tavini?’ Ka tauturu mai te vaerua o te Atua ia koe kia akamanako meitaki no runga i teia manako puapinga.

²⁰ Ka puapingaia te mema pouroa o te putu-putuanga no te au tautaanga akaatinga tu Atua o to ratou au taeake irinaki. Me rave tatou i te au angaanga takinga meitaki e te karapii kore, ka kokoti tatou i te mataora tei rauka mai no te tavini anga i tetai ke e te ruru anga i ta te vaerua. Inara, ka akaari mai te atikara e aru maira e auraka tatou e akariri atu i te vaerua tapu o te Atua. Akapeea i te kopae anga i te reira?

19, 20. (a) Eaa te rauraua maira kia rave te au tane katoatoa tei papetitoia? (e) Eaa te ka uriuriia i roto i te atikara ka aru mai?

AURAKA E AKARIRI ATU I TE VAERUA TAPU O IEHOVA

‘Auraka e akariri atu i te vaerua tapu o te Atua, i akairoia’i kotou.’—EPHE. 4:30.

KUA rave a Iehova i tetai mea puapinga no te au tangata e mirioni ua atu te noo nei i roto i teia ao manamanata. Kua akatika aia e kia akavaitata atu ratou kiaia na roto i tana Tamaiti anau tai, ko Iesu Karaiti. (Ioa. 6:44) Ko koe tetai o teia au tangata me kua akatapu koe ia koe ki te Atua e te aru rotai ra i te reira. Ei tangata papetitoia i roto i te ingoa o te vaerua tapu, e

1. Eaa ta Iehova i rave no te au tangata e mirioni ua atu, e eaa te apainga tei rauka mai ia ratou?

apainga taau kia aru rotai koe ki taua vaerua ra.—Mata. 28:19.

² Kia akatangata ou tatou ia tatou ma te ‘ruru i ta te vaerua.’ (Gala. 6:8; Ephe. 4:17-24) Inara kua oronga mai te apotetoro ko Paulo i te akoanga e te akamatakite anga kia tatou e auraka e akariri atu i te vaerua o te Atua. (*E tatau ia Ephesia 4:25-32*.) I teianei ka akara meitaki tatou i te akoanga a te apotetoro. Eaa te aite-

2. Eaa te au uiangā ka akamanako tatou?

anga o ta Paulo tuatua no runga i te akariri anga i te vaerua o te Atua? Akapeea tetai tangata tei akatapuia kia Iehova i te rave anga i te reira? E akapeea tatou i te kopae anga i te akariri atu i te vaerua o Iehova?

Te Aiteanga o ta Paulo Tuatua

³ Te mea mua, e akara ana i ta Paulo au tuatua tei rekotiia i roto ia Ephesia 4:30. Kua tata aia e: 'Auraka e akariri atu i te vaerua tapu o te Atua, i akairoia'i kotou e tae ua atu ki te rā e rauka'i te ora ra.' Kare a Paulo e inangaro ra kia akakino tona au taeake irinaki i to ratou turanga pae vaerua. Kua 'akairoia ratou e tae ua atu ki te rā e rauka'i te ora ra' na roto i te vaerua o Iehova. Kua riro ana e te riro nei rai te vaerua tapu o te Atua ei akairo, "e kua oronga mai i te ou ra" me kore te tutaki vave anga i te aronga akatainuia tei vai tiratiratu. (2 Kori. 1:22) Te akatutu maira te akairo e no te Atua ratou e ka rauka ia ratou te oraanga i runga i te rangi. Te numero o te aronga tei akairoia e 144,000. —Apo. 7:2-4.

⁴ Te akariri anga i te vaerua, ko te takainga muaia te ka arataki atu ki te ngere takiri anga i te mana ririnui o te Atua i roto i te oraanga o tetai Kerititiano. Ka tupu teia mei tei kiteaia i roto i ta Davida i tuatua i muri ake i tona ara anga kia Bate-seba. Kua pati tatarara a Davida kia Iehova e: 'Auraka koe e tuaru iaku i mua i to aroaro nei, auraka oki e rave ke atu i to vaerua tapu iaku nei.' (Sala. 51:11) Ko taua aronga akatainu anake ua ra tei 'mou marie e tae ua atu ki te matenga' te ka tu i te "korona" no te oraanga mate kore i runga i te rangi. (Apo. 2:10; 1 Kori. 15:53) Ka anoano katoa te au Kerititiano e manakonakoanga to ratou i te enua nei i te vaerua tapu kia vai tiratiratu ratou ki te Atua, e kia rauka mai tana apinga aroa no te oraanga tei akatumuia ki runga i te akarongo ki roto i te atinga oko o te Karaiti. (Ioa. 3:36; Roma 5:8; 6:23) No reira, kia matakite tatou katoatoa e auraka e akariri atu i te vaerua tapu o Iehova.

3. Akapeea koe me akamarama i te aiteanga o te au tuatua tei rekotiia i roto ia Ephesia 4:30?

4. Eaa ra i puapinga ai i te kopae i te akariri atu i te vaerua o te Atua?

Akapeea Tetai Kerititiano i te Akariri Anga i te Vaerua?

⁵ Ei au Kerititiano akatapuia, ka rauka ia tatou i te kopae i te akariri atu i te vaerua. Ka rauka teia me 'akono tatou i ta te vaerua,' kare i reira te au inangaro o te kopapa e autu ake ki rungao ia tatou e kare e akaari mai i te au tu kino. (Gala. 5:16, 25, 26) Inara ka rauka te reira i te tau. Ka akariri tatou i te vaerua o te Atua na te akatika anga ia tatou uaorai kia panu marie, penei kare tatou i kite atu ana i te raveanga i tetai tu te akaapaia ra e te Tuatua a te Atua tei akauruia e te vaerua.

⁶ Me rave atu rai tatou i tetai mea tei tuke ki te aratakianga a te vaerua tapu, ka akariri tatou i te reira e ia Iehova, te Tumu o taua vaerua ra. Ka akaari mai te akaraanga i roto ia Ephesia 4:25-32 e akapeea tatou i te akono tau anga i to tatou uaorai tu, e ka tauturu mai te reira ia tatou kia kopae i te akariri atu i te vaerua o te Atua.

Kopae Anga i te Akariri Anga i te Vaerua

⁷ *E tuatua tatou i te tuatua mou.* Kia tau ki ta Ephesia 4:25, kua tata a Paulo e: "E teianeia kia kopae ua atu i te pikikaa, 'ei tuatua-mou ta te tangata ravarai kia tuatua atu ki tetai:' E melo anake oki tatou no tatou uaorai." I te mea e kua taokotaiia mai tatou ei 'melo anake no tetai e tetai,' kare tatou e maro pikikaa atu me kore e akavare i to tatou au taeake akamori, no te mea aiteite ua te reira ki te pikikaaanga ia ratou. Ko tetai ua atu ka aru i taua mataara ra kare e rauka tetai pirianga ki te Atua.—*E tataua ia Maseli 3:32.*

⁸ Ka takino te au tuatua pikikaa e te au angaanga i te tu taokotaianga o te putuputuanga. No reira, kia aru tatou i te tu pikikaa kore o te peroveta ko Daniela, kare roa tetai ke i kite ana i te tu kino i roto iaia. (Dani. 6:4) E kia akamanako ua rai tatou i te akoanga a Paulo ki te

5, 6. Akapeea tetai Kerititiano i te akariri anga i te vaerua o Iehova?

7, 8. Akamarama mai i te tumu ka tuatua ai tatou i te tuatua mou.

au Kerititiano e manakonakoanga to ratou i te rangi e no roto mai te mema tatakai tai o “te kopapa o te Mesia” i etai atu katoa e te anoanoia ra kia vai taokotai ki te au pipi mou akatainuia a Iesu. (Ephe. 4:11, 12) Me te manakonako ra tatou i te noo e mutu kore ua atu ki runga i te enua Parataito, e tuatua katoa tatou i te tuatua mou, na te turuanga i te tu taokotai o te taokotaianga taeake i te ao katoa nei.

⁹ *E patoi atu tatou i te Tiaporo, kia kore e rauka iaia i te takino mai i to tatou turanga pae vaerua.* (Iako. 4:7) Ka tauturu te vaerua tapu ia tatou kia patoi atu ia Satani. Ei akatauanga, ka rauka ia tatou i te rave i te reira me tapu tatou i to tatou riri. Kua tata a Paulo e: “Kia riri kotou ra, auraka kia araia: auraka e topa te rā i to kotou riri anga: Auraka e tuku i ta te diablo ngai kia o mai.” (Ephe. 4:26, 27) Me e tumuanga tau to tatou i te riri, ka tauturu mai te pure viviki muteki ua ia tatou kia akatupu i te “ngakau maru,” te akaari anga i te akatereuaorai ma te kore e rave i tetai mea te ka akariri atu i te vaerua o te Atua. (Mase. 17:27) No reira

9. Eaa ra i puapinga ai kia aru tatou ia Ephesia 4:26, 27?

*Akatikatika viviki
i te manamanata*

auraka tatou e noo riri ua e te akatika anga ia Satani kia akakeu ia tatou kia rave i tetai kino. (Sala. 37:8, 9) E tai mataara i te patoi atu iaia koia oki na te akatikatika viviki anga i te manamanata te rotai ra ki ta Iesu akoanga.—Mata. 5:23, 24; 18:15-17.

¹⁰ *Auraka rava tatou e tuku ua atu ki tetai ti-mataanga kia keia me kore kia pikikaa.* No runga i te keikeia, kua tata a Paulo e: “Te tangata i keia na, auraka aia e keia akaou: e rave ra i te angaanga, kia rauka iaia te mea meitaki i tona uaorai rima, kia puapingaia tana kia oronga atu na te tangata i ngere.” (Ephe. 4:28) Me keia tetai Kerititiano akatapuia, ka ‘akaiki puapinga kore ua aia i te ingoa o te Atua’ na te akakino anga i te reira. (Mase. 30:7-9) Kare katoa te turanga putaua e riro ei kotoeanga no tetai kia keia. Te aronga te inangaro ra i te Atua e tona tangata tupu te kite ra e kare rava e tikaanga kia keia.—Mare. 12:28-31.

¹¹ Kare a Paulo e taiku ua ra i ta tatou kare e rave; te akakite maira ra aia i ta tatou ka rave. Me te akono ra e te aere ra tatou ma te vaerua tapu, ka angaanga pakari tatou kia rauka i te akono i to tatou ngutuare tangata e kia

rau ka katoa te ‘puapinga kia oronga atu na te tangata i ngere.’ (1 Timo. 5:8) Kua akapae a Iesu ratou ko tana au apotetoro i tetai moni no te tauturu atu i te aronga putaua, inara kua apainaia e te tangata pikikaa ko Iuda Ikariota tetai moni. (Ioa. 12:4-6) Papu e kare aia i aratakiia e te vaerua tapu. Ko tatou ra tei aratakiia e te vaerua o te Atua, kia ‘akono tika tikai tatou uaorai i te au apinga katoa ra,’ mei ta Paulo rai i rave. (Ebe. 13:18) Ka kopae i reira tatou i te akariri atu i te vaerua tapu o Iehova.

10, 11. Eaa ra tatou kare e keia me kore e rave i te mea pikikaa?

Tetai Au Mataara kia Kopae i te Akariri Anga i te Vaerua

¹² *Kia matakite tatou i ta tatou tuatua.* Kua akakite a Paulo e: “Auraka ei tuatua viivii e mama mai no roto i to kotou vaa, ei tuatua meitaki ra e tupu ei te meitaki tika ra, e meitaki ei te aronga e akarongo ra.” (Ephe. 4:29) Kare te apotetoro e tuatua akaou maira i ta tatou kare e rave; te akakite maira ra aia kia tatou i ta tatou ka rave. I raro ake i te arataki-anga a te vaerua o te Atua, ka akakeuia tatou kia ‘tuatua meitaki e tupu ei te meitaki ra, e meitaki ei te aronga e akarongo maira.’ Pera katoa, auraka e “tuatua viivii” e topa mai mei roto mai i to tatou vaa. Ko te kupu Ereni tei uria e “viivii” kua taangaangaia i te akataka mai i te aunga kino o tetai ua rakau pe, te ika pe, me kore tetai kiko manu pe. Mei ia tatou rai e akaviivii ana i taua au kai ra, e rikarika ana tatou i te tuatua ta Iehova e manako ra e e mea kino.

¹³ Kia mako e kia maru ta tatou tuatua, e “kia akarekaia ki te miti.” (Kolo. 3:8-10; 4:6, NW) Ka kite ua mai te au tangata i reira e e tuke rai tatou, me akarongo mai ratou i ta tatou tuatua. No reira e tau-turu tatou i tetai ke na te tuatua anga i te mea ‘e tupu ei te meitaki ra.’ E kia aite rai to tatou manako ki te tata taramo tei imene e: “Kia tikaia mai te tuatua a toku vaa, e te manako o toku ngakau, i mua i to aroaro, e Iehova, e toku mato, e toku akaora.”—Sala. 19:14.

¹⁴ *E akakore atu i te tu maru kore, te makitakita, te taumaro e te tuatua akakino.* I muri ake

12, 13. (a) Mei tei akaaria mai e Ephesia 4:29, eaa te tu tuatua ta tatou ka kopae atu? (e) Mei teaa rai te tu o ta tatou tuatua?

14. Kia tau ki ta Ephesia 4:30, 31, eaa ta tatou ka akakore atu?

te akamatakite anga no te akariri anga i te vaerua o te Atua, kua tata a Paulo e: “Kia kopae ravaia oki te maru kore, e te rotoriri, e te makitakita, e te taumāro ra, e te tuatua akakino, e te vareae, auraka takiri ia.” (Ephe. 4:30, 31) Ei au tangata apa ua, ka anoanoia tatou pouroa kia angaanga pakari i te akaaere i to tatou manako e ta tatou ka rave. Me ka rave ua tatou i te tu “maru kore, e te rotoriri, e te makitakita,” ka

akariri atu tatou i te vaerua o te Atua. Aiteite katoa te reira me tare ua rai tatou i te au tarevake tei raveia mai kia tatou, te akaari anga i te akamou-puku, e kare e inangaro i te akaau ki te tangata tei akariri mai ia tatou. Me kopae tatou i te akoanga a te Pipiria, ka akatupu tatou i te au tu te ka arataki atu i te ara anga i te vaerua e ka kite mai tatou i te au tupuanga kino.

¹⁵ *Ka anoanoia tatou kia akaari i te takinga meitaki, te ngakau maru aroa ua, e te akakore anga i te ara.* Kua tata a Paulo e: “Kia takinga-meitaki kotou ia kotou uaorai, ma te ngakau maru aroa ua ra, ma te akakore oki i te ara tetai e tetai, mei ta te Atua i akakore mai i ta kotou i te Mesia ra.” (Ephe. 4:32) Noatu e kua mamae tikai tatou no tetai tarevake tei raveia mai kia tatou, e akakore atu tatou i te reira mei ta te Atua rai i rave. (Luka 11:4) Penei kua tuatua tetai taeake irinaki i tetai apinga tau kore no runga ia tatou. No te inangaro anga i te akatikatika i te manamanata, ka aravei atu tatou iaia. Kua akakite mai aia i tona tu mii e kua pati mai e kia akakoreia atu tana i rave. E akakore atu tatou i te reira, e e maata atu ra ta tatou ka rave. “Auraka koe e akaoko, auraka e akamou-puku i te tamariki a toou

15. Me raveia tetai tarevake kia tatou, eaa ta tatou ka rave?

*Ko teea ua
te akatutu meitaki maira
i taau tuatua?*

iti-tangata na,” i tuatua ai a Levitiku 19:18, “e aroa ra koe i to tangata tupu mei toou aroa ia koe uorai na; ko au ko Iehova.”

Ka Anoanoia te Tu Matakite

¹⁶ I roto katoa i te ngai muna, ka timataia tatou kia rave i tetai apinga te ka akamareka kore i te Atua. Ei akatauanga, penei kua akarongorongo ana tetai taeake ki tetai au imene kare e tau ana ki te au Kerititiano. A tetai ra, ka kinokino tona akava ngakau no te mea kare aia i aru ana i te akoanga a te Pipiria i roto i te au puka a “te tavini akono meitaki e te pakari.” (Mata. 24:45) Penei ka pure aia no runga i teia manamanata e ka akamaara i te au tuatua a Paulo tei rekotiia i roto ia Ephesia 4:30. E tauta pakari kia kore e rave i tetai apinga i te akariri atu i te vaerua o te Atua, ka tauta aia i te kopae i te au imene kare e tau ana mei teia taime e aere ua atu ki mua. Ka akameitaki mai a Iehova i taua tu ta te taeake e akaari ra. No reira, kia matakite ua rai tatou i te akariri anga i te vaerua o te Atua.

¹⁷ Me kare tatou e matakite ana e pure ana, ka mama ua ia tatou i te rave i tetai mea viivii me kore i tetai mea tarevake te ka akariri atu i te vaerua. No te mea te akatupu maira te vaerua tapu i te au tu o to tatou Metua i te rangi, me akariri tatou i te reira, te akariri ra me kore te akamaromaroa ra tatou iaia—ko tetai mea kare rava tatou

16. Akakite mai i tetai akaraanga ka rave tatou i tetai au akatikatikaanga kia kore e akariri atu i te vaerua o Iehova.

17. Eaa te ka tupu mai me kare tatou e matakite ana e pure ana?

Akapeea Koe me Pau?

- Eaa te aiteanga no te akariri anga i te vaerua o te Atua?
- Akapeea tetai tangata akatapuia kia Iehova i te akariri anga i tona vaerua?
- Na roto i teea au mataara e rauka ai ia tatou i te kopae i te akariri atu i te vaerua tapu?

e inangaro i te rave. (Ephe. 4:30.) Kua akaapa tarevake te au tata tuatua ngati Iuda i te anere mataiti mua i te au temeio a Iesu e na Satani. (*E tatau ia Mareko 3:22-30.*) Ko taua au enemi ra o te Karaiti kua ‘akakino i te vaerua tapu’ e no reira kua rave i te ara kare rava e akakoreia. Auraka rava te reira e tupu kia tatou!

¹⁸ I te mea e kare tatou e inangaro kia vaitata atu i te rave i tetai ara kare e akakoreia mai, kia akamaara ua rai tatou i ta Paulo i tuatua e auraka e akariri atu i te vaerua. Inara akapeea me kua rave pakari tikai tatou i te ara? Me kua taraara tatou e kua tauturuia mai e te aronga pakari, ka manako mai tatou e kua akakore te Atua i ta tatou ara e kare tatou i ara i te vaerua tapu. Ma te tauturu a te Atua, ka rauka katoa ia tatou i te kopae i te akariri akaou atu i te vaerua na roto i tetai ua atu au mataara.

¹⁹ Na roto i tona vaerua tapu, te taangaanga nei te Atua i te akamaroiroi i te aroa, te rekareka, e te tu taokotaianga o tona iti tangata. (Sala. 133:1-3) No reira, auraka tatou e akariri atu i te vaerua na te urutoeanga me kore na te tuatua anga i tetai mea te ka akameangiti mai i te akangateitei i te au tiaki tei ikia e te vaerua. (Anga. 20:28; Iuda 8) Inara, kia akamaroiroi tatou i te tu taokotaianga e te akangateiteianga i tetai e tetai i roto i te putuputuanga. Auraka tatou e akamaroiroi i te akapupu i tetai au oa na te akatupu anga i tetai pupu takake i roto i te iti tangata o te Atua. Kua tata a Paulo e: “E te au taeake, te ako atu nei au ia kotou i te ingoa o to tatou Atua ra o Iesu Mesia, e ei tuatua okotai ta kotou ravarai, e auraka ei pae ke i roto ia kotou na; kia kapiti marie ra kotou ma te ngakau okotai e te manako okotai.” —1 Kori. 1:10.

²⁰ Te inangaro ua ra e ka rauka katoa ia Iehova i te tauturu mai ia tatou kia kopae i te akariri atu i tona vaerua. E pure ua rai tatou no te vaerua tapu e e tauta ua rai kia kore e akariri atu i te reira. E rave ua rai tatou i te ‘ruru i ta te vaerua,’ na te kimi ngakau tae anga i ta te reira aratakianga i teianei e mutu kore ua atu.

18. Akapeea e rauka ai ia tatou i te akapupu e kare tatou i rave i tetai ara kare e akakoreia mai?

19, 20. (a) Eaa ua ai tetai au apinga ka anoanoia kia kopae tatou? (e) Eaa ta tatou ka tauta pakari i te rave?